

Κι ὁ Φαναριώτης κι ὁ Διδάσκαλος, αὐτὸ τὸ ζευγάρι τοῦ «Πανελληνίου Ἰδανικοῦ», καθὼς τὸ θέλετε, δὲν εἶναι μαζὶ καὶ τὰ σημάδια τοῦ ραγιαδισμού καὶ τοῦ λογιωτατισμοῦ, λείψανα τοῦ κακοῦ βυζαντινισμοῦ ποὺ ἂν ὠφέλιμα κι αὐτὰ μᾶς σταθῆκανε καὶ σεβαστὰ, μᾶς βλάψαν τόσο, ὥστε νὰ δυσκολεύεται κανεὶς νὰ τὰ τοποθετήσῃ στους κρηδεῖσους τῶν «Πανελληνίων Ἰδανικῶν».

Αὐτὰ, πρόχειρα καὶ βιαστικὰ.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΑΠ' ΤΟ ΔΑΞΟΣ

Μ' ἀστέρινες ἀναλαμπές σὲ κόμπι, στῆθος, πλάτη, σὲ εἶδ' ἀφρόχυτη σκιὰ στὸ δάσος κάποιου βράδου, τέτοια! ποὺ ἀκόμα, κλείνοντας τὸ μαγεμένο μάτι, σὲ νοιώθω στὰ ματόφυλλα λευκὰ τοῦ αἰθέρα χάδι...

Κι ὅσο μπροστὰ μου φέρνω σε νυφούλα στολισμένη με τρεῖς π.ύ τῶστρο πλέκανε μ' ἀχτίδες μαγικές, ξαναχαυρίζει πλάγι σου καὶ κάθε ξεχασμένη εἰκόνα πδκρυθε ἡ ψυχὴ σὲ διπλές μυστικές:

Ὅ,τι ἀγνό κι ἄ χάιδεψε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου, κάθε ὠραιότεν ἄπλαστη καὶ καθετὶς ποὺ ἐντὸς μου με λευκὴ φλόγα φωτίσε τὰ θάμπη τῆς ζωῆς μου, στολίδι στὴν εἰκόνα σου τὸ ξαναφέρνεις μπρὸς μου.

Κι' ἤθελα—σὴν προφτάσῃ με τοῦ μισεμοῦ μου ἡ ὦρα καὶ σ' ἐρημιές ἀλόουδες τὰ μάτια γυριστὰ κλειστοῦν—νὰ μείνῃ, ἀγάπη μου, τὸ εἰδωλό σου, ὡς σὰ χάδι αἰθερόπλαστο σὲ βλάφαρα κλειστά... [τώρα.

TANTALOS

Η ΚΑΤΟΧΗ» ΚΑΙ ΤΟ «21»

(ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ κ. ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ)

Στὰ τελευταῖα «Παναθηναῖα» ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος ξαναφέρνει τὸ λόγο στὸ «21» τοῦ κ. Βώκου καὶ πασχίζει ν' ἀποδείξῃ πόσο ἀδικήθηκε τὸ ἔργο ἀπ' τὴν ἐλλεινὴ ἐκείνη παράστασή του. «Τὴν ἐντύπωσή μου ἀπὸ τὸ «21» ἔλαβα ἀπὸ τὸ χειρόγραφον καὶ τὰς δοκιμάς γράφει ὁ κ. Ξ.

Δὲ μπορεῖ κανεὶς ν' ἀρνηθῆ πῶς ἀπὸ τὸ ἐξωφρενικὸ παίξιμο τῶν ἠθοποιῶν τοῦ «Πολυθεάματος» κι' ἀπὸ τὴν παραγκιοζίστικη σκηνὴ του οὔτε ἔργο

οὔτε καὶ συγγραφῆς μποροῦσε νὰ βγῆ κερδισμένος. Εἶδα ὅμως τὸ «21» δύο βράδια στὴ σειρά. Κι' ἀν τὸ πρῶτο βράδι ἠθοποιοί, σκηνὴ, καὶ σκηνικὰ κατάρτην νὰ γελοιοποιήσουν τὸ δράμα μπρὸς στὰ μάτια μου, δηλαδὴ ἀνὰ μὲ συνταυτίσουν με τοὺς καινοτέρους θεατὰς καὶ νὰ μὲ κάνουν ἀνίκανο νὰ ξεχωρίσω ἀπὸ τὰ χάλια μιᾶς παραστάσεως τὰ προτερήματα ἐνὸς ἔργου», τὸ δεύτερο βράδι, τρίτο πρᾶμα δὲ μποροῦσε νὰ γίνῃ ἀφοῦ πῆγαῖνα προετοιμασμένος πιά ὄχι νὰ δῶ θεάτρο μὰ ν' ἀκούσω σέβτα τὸ ἔργο ὅπως θὰ τᾶκούγα π.χ. ἂν μοῦ τὸ διάβαζε κάποιος. Γιατὶ μιὰ κ' ἤξερα ὅλα τ' ἄσκημα ποὺ θὰ μοῦ παρουσιάζε ἡ παράστασις εἰμωνα ἔτοιμος κι' ὀλόκληρη τὴν προσοχή μου ἔβαζα ὄχι στὸν ἀξιοθρήνητο τρόπο ποὺ μιλοῦσαν ἢ κουνιόντουσαν τὰ πρόσωπα, μὰ στὰ λόγια τους μόνο καὶ στὴν ψυχὴ τους, σ' ὅ,τι σὲ τέχνη, σὲ δράση, καὶ σὲ ποιήση φανέρωναν αὐτὰ. Ἔτσι νομίζω πὼς εἶμαι πᾶνω κάτου στὴν ἴδια θέση με τὸν κ. Ξενόπουλο ποὺ διάβασε τὸ χειρόγραφο.

Πάλι ὅμως ἔχω τὴν ἀτυχία νὰ μὴ συμφωνῶ καὶ νᾶχω πάντα τὴν ἴδιαν ἰδέαν ὅτι τὸ χειρόγραφο δὲ μπορεῖ νὰ δώσῃ καμιά ἐντύπωσι καλτέρη ἀπὸ μιὰ παράστασι ὅσο κωμικὴ κι' ἂν εἶναι. Γράφει ὁ κ. Ξενόπουλος «Ἄν ἡ Κατοχὴ εἶναι ἀπλοῦν ἐπεισόδιον τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας ἀνεπτυγμένον εἰς δράμα, τὸ «21» εἶναι ὀλόκληρος ἡ Ἔθνικὴ τραγωδία συνεπτυγμένη εἰς ἓν φανταστικὸν ἐπεισόδιον.» Ἡ «Κατοχὴ» γέννησε τὸ «21» καὶ πολὺ σωστὰ ὁ κ. Ξ. βρῆκε σχέση μετὰξὺ τους. Ὑπάρχει ὅμως ὁ διαφορετικὸς τρόπος ποὺ καθένα ἀπ' αὐτὸ βγῆκε ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ συγγραφέα. Στὸ πρῶτο ἔργο, δηλαδὴ πρὶν ἀκόμα παρασταθῆ, ὁ κ. Βώκος δὲν εἶχε ἀνακαλύψει τὸ κρυμμένο δημοκοπικὸ ταλέντο του κ' εἶχε παραγνωρίσει φαίνεται τὸ πνεῦμα του*. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ «Κατοχὴ» του ἔχει στιγμὲς ποὺ δείχνει κάποια ἐκλεχτικότερη προσπᾶθεια. Ὑστερα ὅμως ἀπὸ τὸ θρίαμβο ἄστραψε φῶς κ' ἐγνώρισεν ὁ συγγραφέας τὸν ἑαυτὸ του. Πείστηκε φαίνεται πὼς τὸ πνεῦμα του τὸν ἐσπρωχνε πρὸς τὰ ἔργα τῆς ρουτίνας. Ἔτσι ἔγινε τὸ «21».

Ὁ κ. Βώκος ὀνόμασε τὴν «Κατοχὴ» ἐθνικὴ τραγωδία ὁ κ. Ξενόπουλος τὴν κατεβαίνει στὸ δράμα.

(*) Ἀπόδειξι πὼς στὴν ἀρχὴ ἡ «Κατοχὴ» εἶχε τίτλο «Ἱστορικὴ σκηνογραφία» καὶ ὕστερα ἔγινε ὅ,τι ἔγινε.

Σὰ δυσκολοταίριαστος μᾶς φαίνεται ὁ τίτλος δράμα σὲ μιὰ ἱστορικὴ ἀνότητ ἂν θέλετε στὴν οὐσία τῆς καὶ στὴν πνοή τῆς, σκηνογραφία ποὺ σχεδὸν καμιά δραματικὴ ἔννοια δὲν ἔχει, ποὺ εἶν' ἀκόμα καὶ ψεύτικη κι' ὀχλοκρατικὴ στὴ θέσι τῶν ἡρώων τῆς. Προτιμοῦμε νὰ τὴ λέμε «Ἔθνικὴ τραγωδία» μιὰ ποὺ ὁ τίτλος αὐτὸς ξέπεσε τόσο πολὺ. Ἄς μᾶς ἀφίσουν τουλάχιστο τὸν ὄρο «δράμα» ἵσως μᾶς χρειαστῆ κάποτε στὸ χαρακτηρισμὸ ἔργων κάπως πῶς σεμνῶν ἀπὸ μιὰ «Ἔθνικὴ τραγωδία».

«Ὀλόκληρος ἡ ἐθνικὴ τραγωδία (τὶ ζευτελισμός τὸ 21 Ἔθνικὴ τραγωδία!) συνεπτυγμένη εἰς ἓν φανταστικὸν ἐπεισόδιον», στὸ ἐπεισόδιο τῆς Μαντῶς τῆς δυστυχισμένης αὐτῆς κόρης ποὺ πιάνει ὀλόκληρο τὸ ἔργο τοῦ κ. Βώκου κι' ὅπου σταθῆ κι' ὅπου βρεθῆ ἀρχίζει ν' ἀγορεύῃ σὰ ρήτορας ἀντιβουργαρικῶν συλλαλητηρίου, ποὺ μᾶς γαμίζει με παχειὰ λόγια μιλώντας μας ὅλο γιὰ πίστη, πατρίδα, λευτεριά, ποὺ εἶναι ὅλο φλυαρία καὶ ξεφωνητὰ καὶ πουθενὰ δὲν εἶναι αἴσθημα, οὔτε ποιήση, οὔτε πνοή, οὔτε τίποτα ἀπ' ὅσα ζητάει νὰ βρῆ ὁ κ. Ξενόπουλος. Ποῦ εἶναι ἡ ἡρώισσα τοῦ «21»—μιὰ ποὺ ὁ συγγραφέας ἤθελε νὰ συβολίσῃ μ' αὐτὴ τὴ λευτεριά—ποὺ νὰ θυμίζει τὴν πικραμένη κι' ἐντροπαλὴ κόρη τοῦ Σολωμοῦ ὅταν κάπιο στόμα τῆς εἶπε «εἶλα» καὶ ξεπήδησε ἔξω σεμνὴ κι' ὠραία στὴν ψυχὴ τῆς μὰ ἄγρια κι' ἀποφασισμένη στὴ μερφή ἔτσι κατὰ πὼς φαντάστηκε τὴν ἀδερφή τῆς «Δόξα» ὁ Γκάζης! Μόνο σὲ μιὰ τέτοια παρθένα μποροῦσε νὰ «συμπτήξῃ» τὸ ἔργον του ὁ κ. Βώκος, δηλαδὴ σ' ἓνα τέτοιον ἰδανικὸ πλάσμα νὰ δώσῃ ὅλη τὴν πνοή τῆς ποιήσεως καὶ τῆς φρίκης τοῦ «21» καὶ ὄχι στὴ δασκαλοφέρουσα δεσποινίδα Μκντῶ ποὺ ἔχει πάντα στὸ στόμα τῆς τὰ κοινότερα λόγια τῶν κοινοτέρων πατριωτῶν καὶ ποὺ μέσα στὸ πανίερο Δραγατσάνι μᾶς θυμίζει τοὺς γελοίους πατριῶτες τῶν καφεζιων. Τὸ ἐπεισόδιο τῆς Μαντῶς= με ὀλόκληρον τὸ 21. Μὰ ποῖό τέλος πάντων εἶναι τὸ ἐπεισόδιο αὐτό; Καλὰ καλὰ οὔτε καταλαβαίνει ὁ θεατῆς τί γυρεύει ἡ περιφρημὴ κόρη ἀνάμεσα στ' ἄλλα πρόσωπα ποὺ κι' αὐτὰ δὰ δὲ γυρεύουν τίποτα. Οἱ πέντε πράξεις τοῦ ἔργου τί εἶναι; Ἀρχίζει μ' ἓνα μάθημα ἱστορίας ἡ πρώτη κ' ἴσαμε ν' ἀρχίσῃ τελειώνει κι' ὅλας χωρὶς νὰ μᾶς πῆ τίποτα. Ἡ δεύτερη μᾶς παρουσιάζει τὴν ἡρώισσα με κάμποσα κοινότατα λόγια στὸ στόμα γιὰ τὰς ἐλευθερίας. Ἡ

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΛΙΒΑΚΩΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ

Τοῦ Ἐρμονα.

Α'

Ὁ ἄχαρος τώρα κάμπος πυρόνεται πέρα καὶ πέρα μέσα στὸ φλογισμένον ἥλιο καὶ χωνέβει σὰ νᾶναι κανένα βρωμερὸ καὶ γέρικο φορμίμ ποὺ σκάζει στὸν ἄερα καὶ μυρίζοκοπαί: τόσο πολὺ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ πάρει τὴν ἀνάσα του κανέναν. Τᾶβροχο καὶ διψασμένο χῶμα ἔχει λιανοτριφετὶ σὰ νὰ τὸ πῆγανέ στο μύλο κ' ἔχει γινεὶ στάχτη στεγνὴ ποὺ ὁ λῖβαξ ἀνταρῖζει πάνου σὴν ἓνα πνιγερὸ σύγνερο ποὺ κυλιέται πάντα κάτου ἀπὸ τὸν ἀσπρισμένο κι' ἀρωστον οὐρανό.

Θὰ καρτεράει με λαχτᾶρα κάμποσον ἀκόμα καὶ ρὸ τὰ πρωτοβρόχια τοῦ χυνόπωρου νὰ κατασταλάξουν μέσα στὰ πλατιά καὶ γόνιμα λαγόνια του. Θὰ καρτεράει τὸ πέρασμα τῶν πουλιῶν τοῦ χειμῶνα γιὰ νὰ τὸν ξυπνήσουνε σ' ἀπόλιγο μέσα σὲ μιὰν ἀνοιχτὴ καινούργια κι' ὀλοπράσινη.

Καὶ τὰ χωράφια κείτονται τώρα χλωμά κι' ἀδύνατα σὴν καμιά γυναίκα κουρασμένη ἀπὸ τὴ γέννα.

Κάθε φλίβα τῆς μάννας γῆς εἶναι στερεμένη πιά καὶ τὰ στεγνωμένα δέντρα στέκουνται γυρτὰ καὶ ξεθωριασμένα ποὺ λές πὼς τᾶχει ζεματήσῃ κοχλαστὸ νερό.

Τὰ γεννήματα τῆς καρτερῆς χρονίης μένου ἀκόμα στιβαγμένα στὶς ξανθὲς θημωνιές ποὺ πύνωσαν μέσα στὸν ἀτέλιωτο κάμπο σὴν πλοῦσια κι' ὀνειρεμένη σπιτία.

Στὸν ἰσιωμένο μεριά τοῦ χωριοῦ ποὺ μιὰ βδομάδα τώρα κάθε δειλινο ἀνασκίρνοῦν(1) τᾶχτένιστα χωριατόπουλα καὶ τὸν καστρέβουνε γιὰ νὰ στρώσουνε τὰ στρόγγυλα τάλωνια, κάτου ἀπὸ τὸν πελε-

1) ἀνασκίρνω=καθιρίζω τὸν τόπο ἀπὸ τὰ σείρα, μετατοπίζω κάτι.

κημένο πλάτανο ποὺ ρίχνει τὴ φλούδα του χάμου μιὰ ἑδομάδα τώρα κάθε δειλί, ὅταν κόβει λίγο τὸ κάμα κουβκλιέται καὶ ἡ κοντοπιθχράτη γυναίκα τοῦ Σταθροῦ Γκέλα με τὰ κοπανισμένα σταχολόγια τῆς γιὰ νὰν τὰ λιχνίσει.

Παιδεύεται ἡ φτωχούλα δλομόναχη καὶ τὰ ξεροκαμένα χέρια τῆς σηκώνουν καὶ γέρνουν πᾶνάρια στὸν ἄνεμο τὸ κόσκινο με τὸ θροφανὸ καρπὸ: θέλει νὰ ξεκονομίσει τὸ χειμωνιάτικο σόδιασμα καὶ νὰ στουπῶνει τὴν παραδαρμένη, ὅταν ὁ τρελοβοριάς θὰ χύνεται καὶ θὰ σκούζει λυπητερά πάνου στὸ ρημαγμένο κάμπο καὶ θὰ σωριαίζει τὰ μαθροτύγνερα με τίς χιονιές. Μὰ ἡ θανατερὴ ἀρώστια δὲν τὴ λυπήθηκε τίς περασμένες μέρες κι' ὅταν οἱ ἄλλες γυναῖκες σταχολογούσαν ὄσω στὸ θέρο, ἡ καφμοίρα ἀφτῆ τὸν πῶς πολὺν καιρὸ βογγούσε καὶ δέρνονταν ξάπλα μες τὸ μισογκρεμισμένο καλυδόσπιτο. Θὰ κρούει τίς ξένες θύρες μες στὰ χιόνια καὶ θάπλυνει τὰ χέρια νὰ χαλέψει σὰ ζητιᾶνα μιὰ μπουκιὰ ξερόψωμο ἢ μιὰ χούφτα ἔρρο ἀλίθρι, σὰ δὲ βρίσκει νὰ ξενοπλένει καὶ νὰ ξενοζυμώνει.

«Ἄ, κυρὰ Μελάχρω! Σοδιάζεις καὶ πλουταίνεις σὰν ἀφέντρα, γλέπω», μιλάει πεπραχτικὰ μιὰ γλωσσίδω γειτονοπούλα ποὺ νεροκουβαλαίει ἀπὸ τὸ διπλα-

πριγκηπέσα Μουρούζη μαθαίνει το θάνατο του άντρα της και δε δείχνει καμιά συγκίνηση και τα παιδάκια ξεφωνίζουν. Τό φινάλε μιά πυρκαγιά. Η τρίτη χειρότερη άκρια από τις δυο άλλες, αφού μπερδεύονται πρόσωπα και λόγια χωρίς να καταλαβαίνει ο θεατής τί τρέχει. Και τ' είναι όλη η φασαρία; ή φυγή της Πριγκηπέσας Μουρούζη. Κ' ή τέταρτη στη Μολδοβλαχία, στο στρατόπεδο του Υψηλάντη. Περιήρμη ή σκηνή για να μάς δώσει την πνοή του «21». Κι' όμως ο κ. Βώκος δε μάς λείπει τίποτα πάλι σ' αυτή την πράξη ενώ μπορούσε πολλά να πη και μάς παρουσιάζει απλούστατα μιά πανοραμιακή εικόνα μάχης. Σπουδαίο τό πράμα! Ο καθένας μας φανταζεται πως έπολέμησαν κι' έσκοτώθησαν οι ήρωολοχίτες, και είταν περιττό ο κ. συγγραφέας να μεταφέρει την ήρώτατη σκηνή από τό θέατρο της φαντασίας μας στο φασουλίδικο σανίδι του «Πολυθεάματος». Η τελευταία μπορούσε να είταν και παρωδία όλου του έργου, αν άξιζε τόν κόπο να γίνη για τέτοιο εξάμβλωμα παρωδία. Έχουν ραντεβού ή Μαντώ κ' ή Μουρούζαινα στην Ακρόπολη κι' εκεί τά λένε πιά.

Σκέφτηκε λοιπόν καλό ο συγγραφέας και μαζί του ο κ. Ξενόπουλος τί θα πη «σύμπτηξη» του «21» σ' ένα τόσο δά πραγματάκι από πέντε έφταμηνίτικες πράξεις, τό «21» που μπορεί δλόκληρα όμηρικά έπη να γεννήση, απ' όπου μπορούν πλῆθος έργα να βγούνε έκτομμύρια φορές καλύτερο τό καθένα απ' δλόκληρο τό «21» του; Φαντάστηκαν ποτέ τί ποιητής πρέπει να είναι εκείνος που σε τέτοιο γιγάντιο έργο θα καταπιαστή και θα καταφέρει να κλείση μέσα σ' ένα δράμα δλόκληρη ιστορία που κάθε της σελίδα είναι κι' από μιά τραγωδία Δίσχυλική;

Μας κατηγορεί ο κ. Ξενόπουλος ότι «είμεθα προσηλωμένοι τόσον γεροντικά εις μερικούς τύπους και εις μερικά μοντέλα τέχνης ώστε να μην ανεχόμεθα ό,τι δέν είναι σύμφωνον με αυτά». Η τέχνη για μάς όπως και για τόν κ. Ξ. δέν έχει ούτε τύπους ούτε μοντέλα. Σ' ό,τιδήποτε τύπο και σ' ό,τιδήποτε μοντέλο ένα έργο μπορεί να είναι μεγάλο. Αύριο νέος ποιητής θα γεννηθή που θα θελήση να γίνη επαναστάτης στην Τέχνη και περιφρονώντας

κάθε κανόνα θα γράψη σύμφωνα με την όρμη της ψυχής του. Θα γράψη όπως θέλει. Ίσα ίσα αυτή είναι ή Τέχνη: αν δέν είταν έτσι τότε θάταν επίσημη κι' ή Τέχνη. Τύπους και μοντέλα ποτέ δε φανταστήκαμε στη φιλολογία. Τ' αντίθετο μάλιστα, ιδέα μας είναι πως αυτά στάθηκαν μιά μεγάλη άρρώστια στο σύγχρονο θέατρο. Μήπως ή νεοκλασική σχολή που πρώτος ο κ. Βώκος δημιούργησε δέν απαιτεί όρισμένο καλούπι, όρισμένο μοντέλο και τύπο; Μοντέλο δέν είναι ο «Όθωνας που θα σπρώξη πλῆθος από συγγραφείς στο φτιαχίμο έργων πάνου στο «έγνωσμένης» πιά επιτυχίας θέμα ή σ' άλλα όμοια της νεότερης ιστορίας, πάντα όμως με τόν ίδιο όχλοκρατικό και βάνουσο τρόπο της «νεοκλασικής» σχολής που τόσο χρέσει στον κ. Ξενόπουλο; Μοντέλο και τύπος δέν είτανε και είναι ακόμα ή Βυζαντινή ιστορία που τόσες γέννησε κωμικές αποπειρες τραγωδιών; Ο κ. Βερναρδάκης, ένας δραματικός, δέν είναι θύμα τών μοντέλων αύτων με την ψύχωσή του και με την προσπάθειά του ν' αντιγράψη τ' αρχαίο δράμα; Και ποιός ξέρει ακόμα πόσο θα βασανίσουν τή φτωχή μας φιλολογία τά καλούπια αυτά που τώρα τελευταία άρχισαν να φανερόνουνται και σ' έργα νέων υπό μορφή νέας τέχνης. Καλούπι είναι κι' ο Φάουστ, κ' ή «Βουλιαγμένη καμπάνα» κι' ότι άλλο μεγάλο ή μικρό ζαφνιαζει. Τύποι και μοντέλα είναι όλα όσα σπρώχνουν σε μίμηση ανθρώπους που προσπαθούνε κάτω από άλλόκοτη και ζαφνιαστική μορφή να κρύψουνε την άδυναμία τους στη δημιουργική φιλολογία και την ποιητική τους στείρωση. Τά γράφω αυτά για να' δείξω πόσο μου είναι αντιπαθητικό κάθε είδος μοντέλου στη φιλολογία και πως αίστάνουμαι ελεύτερη την Τέχνη από κάθε περιορισμό και πέρα από κάθε όριο κι' ακόμα ίσως γιατί προβλέπω ότι ή φιλολογία μας είναι μοιραίο να πέφτη από μοντέλο στο μοντέλο πολύν καιρό πριν κατορθώσει να δώση στα έργα της δικό της χαρακτήρα. Φυσικά πρέπει να εξαίρέσουμε τους λίγους έκλεκτους συγγραφείς μας που στάθηκαν άξιοι του προορισμού τους.

Μου φαίνεται πως αρκετά άπασχόλησα τους αναγνώστες του «Νουμά» με τό ζήτημα του «21». Νομίζω όμως πως για τέτοια ζητήματα πρέπει πάντα πλατιά να γίνεται λόγος για να βγαίνη ή αλήθεια στο φως. Ο κ. Ξενόπουλος ύποστήριξε

τό έργο κι' ο κ. Ξενόπουλος δέν είναι από κείνους που πρέπει να μένουνε χωρίς άπάντηση στη γνώμη τους. Όπωςδήποτε ή αλήθεια κατά τή αντίληψή μου πάντα είναι με λίγα λόγια αυτή:

Η «Κατοχή» πέτυχε γιατί είχε μέσα τόν Όθωνα τόν πρώτο Βασιλέα της Ελλάδας και γιατί ο Ρωμιός είναι πνεύμα αντίδραστικό κ' έτρεξε να δη και ν' άκούση για να μπορέση να συγκρίνη και κουτσομπολέψη κουτά και παιδικά όπως πάντα. Η «Κατοχή» είταν ένα φιλολογικό μεταλλείο που άνακάλυψε ο κ. Βώκος, καθώς ή «Έξωσις» μιά έκμετάλλευση του μεταλλείου αύτου που τόσο γλήγορα έγκατέλειψε ο ιδιοκτήτης του. Τό «21» όμως αν και ο συγγραφέας του φρόντισε ίσως περισσότερο κι' απ' τήν «Κατοχή» να τό φτιαξη για τόν πολύν κόσμον έπεσε έξω γιατί δέν έφριχνε τό πλῆθος σε σκέψες και δέν του μιλούσε στη διψασμένη για πολιτικές κουρκουσουριές ψυχή του. Κακή έκλογή θέματος και τίποτα περισσότερο. Να γιατί άπότυχε τό «21» έργο του κ. Βώκου. Έπρεπε νάρεση στο λαό κι' έχι στους λίγους, μιά που γι' αύτόν είταν φτιαγμένο. Τώρα λοιπόν που αύτός δε τό βρήκε καλό, πρέπει να τό βρουν οι άλλοι έξοχο; Δίπορο θα τό κάνουμε; Τό έργο είταν μιά άποτυχία και για τά δυο μέρη κι' ο Θεός να δώση όλα τά τέτοιου είδους έτσι να πέφτουνε μ' άποτυχία κλασική ή νεοκλασική, αν προτιμάει ο κ. Ξενόπουλος.

Α. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΑΛΑΝΤΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΤΟΥ Reading

Την δλική του φοροσιά δέν τή φηρούσε τώρα, γιατί είναι τό αίμα κόκκινο, κόκκινο είναι και τό κρασί. Κ' είταν βαμμένα με κρασί τά χέρια του. μ' αίμα είταν βαμμένα, όταν τον βρήκανε σιμά στην πεθαμένη, στη δέμοιρη τήν πειραμένη. Την άγαπούσε και στο κρεβάτι της τή σκότωσε μιά μέρα.

Τώρα μαζί με τους άλλους τους κακούργους περπατούσε φορώντας μιά σταχτιά ξεθωριασμένη φοροσιά κ' ένα κατάδικου καϊκέτο στο κεφάλι. Η περπατοσιά του έμοιαζε για λαθροιά και ζωπή, μα ποτέ δέν είδα άνθρωπο ν' αντικρύξη τόσο λαχταριστά της μέρας τό φως.

Ποτέ δέν είδα άνθρωπο να ρίχνη τόσο δυνατά ματιά σ' άφή τή μικρή γαλανή σκεπή, που είναι ο

νό παλιοπήγαδο. «Θάρθω να με δανείσεις κάνα κοιλό κι' όταν θα γίνω τρανή κυρά κ' εγώ και χτίσω άμπάρια θα σου τό ξαναδώσω με τό παραπάνου».

«Μη σφυρίζεις έτσι για τό καλό που σου θέλω. Καλνάς τή φωνούλα σου, χριστιανή, κι όποιο πουλάκι δε λαλει μάβρος καημός τό κόβει...»

«Εγώ να καημωθώ;... Να δαγκώσεις καλύτερα τή γλώσσα σου, παλιοσκουπιδιάρα!... Έσύ δέν είσαι άξια να μάγναντέψεις...», ξεσιάζεται αναμένη εκείνη σά να μυγιάζεται και σταματάει λίγο να τήν κοιτάζει κατάνουτρα και θαρετά.

Η Μελάχρω κομπιάζεται και ξεροκαταπίνει τό σάλιο της στέκεται σά ντρεπούμενη με τό βαρι κεφάλι κρεμασμένο κάτω και βλέπει τά μαβρειδερά της χέρια που άφισαν τό ξεσκισμένο κόσκινο να κυλιστεί χάμου κι απλώνουνται τόρα ξερά κι άνεργα. Φωτιές κατακόκκινες άνάβουν όμπρός στα ζαλισμένα μάτια της και τό γαίμα σά να μυρμηγκιάζει μες στις φλέβες και σά να τήν κεντούν παράξενα βελόνια. Ξεσπάει κατόπι και παραδέρνει άφρισμένη.

«Άκόμα, μουρή, τά στήθια σου δέν έδεσαν και μου τριγυρνάς στη μιά ρούγα και στην άλλη και μου σειέσαι για να ξελογιάζεις τόν κόσμο;...

— Τράβα στη δουλιά σου, καλή χριστιανή, και

μη χαζέβεις με μένα τήν παραπεταμένη τώρα... Ό τι κι αν είμαι, δέν έχω άνάγκη να κρυφτώ και τό δείχνω πάντα στη ζωή μου: ιδρώνω για τό κοκαλιασμένο και τό μάβρο ψωμί μου δλοένα... Έσύ μόνο ακόμα τά θέλεις έτοιμα και λυπάμαι άφτόν που θα σε πάρει ταίρι του...»

Σταματάει κάπως σά να συλλογιέται και σε λίγο άνάφτει πάλι και φυσάει με τις φουσκωμένες μύτες σαν άποσταμένη φοράδα.

«Και τή φύτρα σου ακόμα ξερούμε... Έξη καλοκαίρια δέν κολουριάστηκαν ακόμα που κουβαλήθηκες έδώ μ' ένα ξεθαμένο σκουτί και με τρύπια κορδέλια... Ξέρουμε από που κρατάει ή σκούφια σου...»

«Τί ξέρεις που να ξεραθείς, θεοπάλαθη;... Δέν τό λές νάν τό μάθουμε ψίχα και νάν τό διαλαλήσουμε μες στο χωριό;...», προφταίνεται μιά άλλη που περπατάει λαβδά (2) κι' άπόδετη (3) σαν καμιά θρεμένη χήνα. «Θά σκάσει ο κόσμος σαν τάκούσει κι άγουρο θάν τό ρίξουν οι άγκαστρωμένες, μα-

2) λαβδά=τρόπος περπατησις που χτυπάει κανένας τά κότσια του, τους άστράγαλους.

3) άπόδετος=άνυπόδετος.

γίστρα...», λέει κοντό και τραντάζεται από τά κομένα και κρυπά της γέλια.

Μά ή Μελάχρω Γκέληνα κόφτεται στο χούγιαγμα σά να θέλουνε να τή σφάζουν κι άπελπισμένη πολεμίζει να συναξει ανθρώπους τριγύρω.

«Έσύ, ψυροπερήφρηνη, πέθανες τόν άντρα σου που τόν καμάρωνε καθε κοπελιά και θέλεις να πεις κιόλας;... Άκόμα δε σαράντισε, άθεόφοβη, και μου πομπέβεις μέσα στα σταβροδρόμια τάνοιχτά σά να σέχουμε για να σε βγάλουμε στο χορό;... Δείξε μου τήν πλάτη σου, μουρή, σε λέω!...»

Η ξεσκούφωτη γυναίκα πικραίνεται πολύν και πάθει τό γέλιο της που τήν έφεγγε γυρνάει και κρυφοκουβεντιάζει με τά μάτια χαμηλωμένα και θολά.

«Πάμε να φύγουμε!... Με τέτιες να παίρνει δράμο κανένας, στο γαρμενό θα πέσει... Δέν κοιτάει τή φουσκωμένη δυχατέρα της που θα τήν κάμει μανιά μεθάβρο...— Τί καθουμαι και βγάζω τό φίδι από τήν τρύπα του;...»

Και σε λίγο στρίβουν τρεχάτες και χάνουνται στο παρακατιανό στενορούμι δέν πάβουνε να μουρμουρίζουνε σκυμένες και κάτι δλοένα να ξερνούν άχώνευτο.

οὐρανὸς τῶ φυλακισμένων, καὶ δὲ κάθε σύγνεφο ποῦ διδάβαινε κ' ἀρμένιζε μ' ἀρματωσιά ἀσημένια.

Βροδοκίμων μαζί μ' ἄλλες βασιανισμένες ψυχές σ' ἄλλη τῆς φυλακῆς ἀβλή καὶ στοχαζόμενα ἀν εἶναι μικρὸ ἢ μεγάλον τοῦτον τοῦ ἀθρώπου τὸ φταίξιμο, ὅσα μιά φωνὴ πίσω μου σιγήσειε — Ἀ φ τ ὁ ς ὁ ἀ θ ρ ῶ π ο ς θ ἄ κ ρ ε μ α σ τ ῆ.

Χριστέ! Μοῦ φάνηκε πῶς κι ἀφτοί τῆς φυλακῆς οἱ τῆχοι ξάβηθου σεῖσταναν καὶ πῶς ὁ πάνου ἀπ' τὸ κεφάλι μου οὐρανὸς γίνεται μιά περικεφαλαία ἀπ' ἀτσάλι καττό. Κι ἀν κ' εἶμουν κ' ἐγὼ μιά βασιανισμένη ψυχὴ, δὲν μπορούσα νὰ αἰστανθῶ τὰ δικά μου βάσανα.

Ἐμαθα μονάχα ποιὰ σκέψη τὸν κυνηγοῦσε καὶ τάχυνε τὰ βήματά του καὶ γιατί ἀντίκρουζε τὴ φκιασιωμένη ἀδιάντροπη λάμπη τῆς μέρας με τόσο λαχτιρισμένη ματιά. Ἀφτος ὁ ἀθρώπος σκότωσε τ' ἀγαπημένο του καὶ γι' ἀφτὸ ἔπρεπε νὰ πεθάνη.

Μίθετέ το ὄλοι, κάθε ἀθρώπος σκοτώνει κειὸ π' ἀγαπάει. Ἄλλοι τὸ κάνουν με μιά δχτρπτας ματιά, ἄλλοι με λόγια χαδεφτικὰ, ὁ κιοτῆς μ' ἕνα φίλι, ὁ λεβέντης με τὸ σπαθί του.

Ἄλλοι σκοτώνουν τὸν ἐρωτὰ τους ὅταν εἶναι νέοι, ἄλλοι ὅταν εἶναι γέρον, μερικοὶ τὸν πνίγουν με τοῦ πόθου τὰ χέρια, ἄλλοι με τὰ χέρια τοῦ χρυσάφιου. Οἱ διαλεχτοὶ τραβάνε τὸ μαχαίρι, γιὰ νὰ μὴν ἀργήσουν νὰ κρυώσουν οἱ νεκροί.

Ἐνας ἀγαπάει πολὺ λίγο, ἄλλοι γιὰ πολὺν καιρὸ Πουλάν κι ἀγοράζουν τὸν ἐρωτὰ. Κάποτε κάνει κανεὶς τὸ κακὸ με πολλὰ δάκρυα κι ἄλλοτε δὲ βγάξει οὔτε ἕνα ἀναστεναγμὸ, γιατί καθένας μας σκοτώνει κειὸ π' ἀγαπάει χωρὶς καὶ καθένας μας νὰ πρέπη νὰ πεθάνη.

Δὲν πεθαίνει ἕναν ἄτιμο θάνατο μιά ἀχάριστη καὶ μάθρη μέρα δὲν ἔχει γύρω ἀπ' τὸ λαιμὸ του τὸ σερνάμενο κόμπο, οὔτε τὴ μάσκα στὸ πρόσωπο· δὲ νιώθει κάτω ἀπ' τὰ σανίδα τὰ πῆδια του στὸ κενό.

Δὲν κάθεται μαζί μ' ἀθρώπους ἄλαλους ποῦ μερόνυχτα τὸν παραφυλάνε, ποῦ τὸν παραφυλάνε ὅσα θέλει νὰ κλάψη ἢ ὅσα δοκιμάζει νὰ κάνει τὴν προσεφκῆ του, πὺν τὸν παραφυλάνε μὴν τύχη κ' ὁ ἴδιος κρυφοκλέψη ἀπὸ τὴ φυλακὴ τὴ μπουκιά τῆς.

Δὲ σκάνεται τὴν ἀβγὴ γιὰ νὰ δῆ τρομερὲς μορφές μαζεμένες στὸ κελάι του, τὸν ἀσπροντυμένο τρεμουλιαρὸν Παπᾶ, τὸν ἀστίννομο με τὴν τοπικὴ του ἀφίτηρπτητα καὶ τὸν δλόμμουρα καὶ πίσσημα ντυμένο δικικτῆ ποῦ με τὸ κιοτρινιασμένο του πρόσωπο σοῦ λέει· νὰ ἢ μορπῆ τῆς σερνῆς Κρίσης.

Δὲ σκάνεται με μιά γλῆγοροσυνη ποῦ σοῦ ραγίζει τὴν καρδιά γιὰ νὰ ξαναντυθῆ τὰ ρούχα τοῦ καάτιδκου, ἐνῶ ἕνας χοντροκομῆνος ἀθρώπος, ὁ γιατρός τῆς φυλακῆς, τὸν παραμονεύει καὶ σημειώνει κάθε ἀλλόκοτη κίνησή του καὶ κάθε νεβρικό του

Μὰ ἡ χαβδούκω(4) κι ἀστόμωτη γυναίκα ἔχει πάρει πιά τώρα καιρὸ καὶ φουρκίζεται πιότερο: ἀπαρτάει τὸ λχίνισμα καὶ σέρνεται σὰ φρηνιασμένη στὸν τρύπιον πλζτανό σύρριζα· μπρουφιάζεται σταβροπόδι στὰ λχινίδια χάμου καὶ κουνάει ὄλοένα τὸ κεφάλι σὰ νὰ φοβερίζει.

Κι ὁ γοργὸς ἀγερας σαρώνει κι ἀνεμίζει τρελὰ τὸν τόπο γύρω τῆς με τᾶθώρητο ρουκάλι του. Τὰ καμπόνηρα χωριατόπουλα ἔχουνε σημαζωχτεῖ λαχνασμένα παραπέρα καὶ φανταζομε μῆσα στᾶπόσκιο μαβρειδερὰ κι ἀργασμένα στὸν καματο με λερωμένα ποδάρια ποῦ δὲ λένε νὰ στιματῆτουνε λίγο κι ὄλο σαλέθουνε γοργὰ· σκύθουνε στὸ πλάγι· καὶ μπειζογελοῦν ἀπὸ κρυφὰ σὰ νὰ ντρέπονται· κλωθογυροῦν ὕστερα πεταχτᾶ, σ' ὄλες τίς μεριές τὰ ὄλάνοιχτα κι ἀπείραχτα μάτια ποῦ ἀκόμα δὲν ἔρχισε νὰν τὰ φλογίζει καὶ νὰν τὰ τσιμπλίζει τὸ διαβολομένο πισοτί καὶ ἡ σκλαβιὰ τῆς ἀπχθῆς δουλιᾶς· ρίχουν ἀπ' ὄζω κανέναν πόντο καὶ βλζουν κάθε λίγο κι ἄλλη φωτιά στὰ στεγνὰ καὶ ξεραμένα ξύλα.

Καὶ ἡ Γκέληνα καμπουριάζει, καθῶς εἶναι στρωμένη, τὸ μαλακὸ καὶ γιοματο κορμί τῆς· κχι κάθε

4) ὁ χαβδούκας, ἢ χαβδούκω= ἕταν περπατᾶει κχι νένας· καὶ κουνιέται δεξὰ ἄεφά.

τίναγμα, στρεφογυρίζοντας στὸ χέρι του ἕνα ρολόι ποῦ τ' ἀδύναμά του τίκ-τίκ μοιάζουν ὄαν κούβιεσ χτυπιές κάπιου τρομεροῦ σφυριοῦ.

Δὲ νιώθει ἀφτὴ τὴ φοβερὴ δόψα νὰ καίη τὸ λαιμὸ του, πριχτοῦ περάση ὁ μπόγιας με τὰ χοντρά πέτσινα γάντια του ἀπ' τὴν καθάσωτὴ τῆς φυλακῆς θύρα, καὶ τότε σφιχτοδέση με τρία λουριά, γιὰ νὰ μὴ νοιώση ποτὲ πιά δόψα στὸ λαιμὸ του.

Δὲ σκύβει γιὰ ν' ἀκούση τὸν ψαλμὸ τῆς νεκρικῆς ἀκολουθίας, τὴ στιγμὴ ἐκείνη ποῦ ἡ τρομάρα τῆς ψυχῆς του τότε βεβαιώνει πῶς δὲν εἶναι πεθαμένος. Δὲν ξεπλάνεται ὁ ἴδιος μέσ' στὸ νεκροκρέβατό του μπαίνοντας στὸ μάθρο ἀμάξι, ποῦ φέρνει τοὺς ἀπελπισμένους στὴν κρεμάλα.

Δὲ ρίχτει τελεφεταῖα στὸν οὐρανὸ ματιὰ ἀνάμεσα ἀπ' τὴ μικρὴ τσαρωτῆ σκεπῆ. Δὲν παρακαλεῖ με πετρωμένα χεῖλια ἢ ἀγωνία του γλῆγορα νὰ περάση, οὔτε νιώθει στὸ ἀνατριχιασμένο του μάγουλο τοῦ Γιούδα τὸ φίλι.

ΟΣΚΑΡ ΟΥΓΑΤΙΛΛΑ

Η ΜΑΥΡΗ ΚΑΡΔΙΑ

(Βλάχικο λαϊκὸ τραγοῦδι)

*Μιά καρδιά εἶτανε μαύρη ἢ φτωχή,
Καὶ τίποτε δὲν μπορούσε νὰ τὴ λευκάνη.*

*Ἄδικα ἢ ἄμοιρη καρδιά
Παρακαλεῖ τ' ἄσπρα περιστέρια
Μὲ τὰ φτερά τους νὰ τὴν γρίζουν μιά στιγμὴ.
Τ' ἄσπρα περιστέρια, ποῦ τὴν συμπονοῦσαν,
Ἄφιναν περνώνας τὰ φτερά τους νὰ τὴν γρίζουν,
Μὰ ἢ ἄμοιρη καρδιά ἔμενε πάντα μαύρη.
Παρακάλεε τὸ φεγγάρι κ' ἐκεῖνο τὴν κοίταζε ὄσο*

[μποροῦσε,

*Μὰ ἢ φτωχὴ καρδιά ἔμινε πάντα μαύρη.
Καὶ τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἔπλενε,
Ἄπως τὰ λιθαράκια τῆς ἀσπροποιταμιάς
Καὶ ἢ βροχὴ ἔπεφτε πάνω τῆς ὅπως στὰ στάρια,
Καὶ ὁ ἥλιος ἀκόμη ἐλυπόταν τὴν ἄμοιρη καρδιά.*

*Μιά μέρα μιά κάτασπρη καρδιά
Ἐγγιξε τὴν καρδιά τὴ μαύρη.
Ἢ μαύρη ἔσπασ' ἢ καρδιά, μὰ εἶταν ἄσπρη πριὸν*

[ραγισ

Καὶ τὰ κομμάτια τῆς εἶταν λευκότερα ἀπὸ φτερὰ

[περιστεριοῦ.

*Μιά καρδιά εἶτανε μαύρη, ἢ φτωχὴ
Καὶ τίποτε δὲν μπορούσε νὰ τὴ λευκάνη.*

Μετᾶφραση ΣΤΑΘΗ ΚΑΡΑΒΙΑ

τόσο ποδαρίζει πεισιμωμένα· τὰ χοντροκομμένα καὶ παχιά τῆς χεῖλια σουρώνονται καὶ ξεροῦν τὰ χολιασμένα λόγια ποῦ βγαίνουν ἄσωστα. Μια ζωρὴ πραιοκιοκτρινη θωριά εἶναι χυμῆνη πάνου στὰ σουσοῦμια τοῦ προσώπου ποῦ τρομαρίζει, ἄμα τὴν ἰδεῖς. Καὶ ἡ φοβερὴ κάψα ποῦ ἀναβράει ὄλοῦθι τρικυμισμένη σκάζει καὶ τὴν πέτρα ἀκόμα: ποτάμια τρέχει τὸ ἴδροτο κάτω ἀπὸ τὴ σκούρα κλαδωτῆ μαντήλα, ποῦ φοράει, καὶ μουσκέθει τὰ ρούχα καὶ πῆφτει σταλαματιές στὸ χῶμα. Ὅμως βαθιὰ μὲς στὰ σωτικά τῆς ἀνάφτει κι ἀνεμίζεται μιά φλόγα πιδ τρανῆ καὶ πιδ ἄσβεστη ποῦ τὴ μανιάζει καὶ τὴ λυσιάζει πέρα πέρα. Κρύσει πάντα μονόχορδα τίς νότιες ἀπαλάμες πάνου στὰ λυγισμένα γόνατα καὶ λιανοπαίζει τὴ φωνὴ τῆς σὰν ἀλάδωτο καρούλι πηγαδιοῦ.

Ἄσπρη μέρα δὲν ἐνοίωσα στὴ ζωὴ μου ἢ ἀγλύκατη κι ὁ παιδεμὸς με τυραχνάει πάντα σὰν τὸν τρισκατάρατο... Στὸν οὐρανὸ νὰ σηκῶσω τὰ μάτια μου δὲν ἀδειάζω, γιατί νύχτα μέρα σκύθω πάνου στὴν ἀχαμνὴ δουλιὰ μου καὶ τρυπῶσω στὸ σπιτάκι μου γιὰ νὰ ξεζαλιστῶ λίγο, μὰ ὄλοι πασκίζουν τὰ χέρια νὰ μοῦ κόψουν καὶ νὰ με ξεμονιάσουν... Ποῦ γεννήθηκαν ἀφτοί καὶ με σπρώχουν καὶ με σκοντά-

Ο ΝΟΥΜΑΣ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ
ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Ἄρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιοσκία τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρομοῦ (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρομοῦ (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλῆ).

Ἢ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

Ο ΜΙΧΑΣ

κρυβότανε στὸ Γυμνάσιο τῆς Νεάπολης. Ἐνας φοβερός φονιάς ποῦ τὸν κυνηγοῦσε λυσσασμένη ἢ Πολιτεία καὶ ποῦ ρεζιλευότανε μὴν κατορθώνοντας νὰν τὸν πιάσει, κρυβότανε μέρες καὶ μέρες μέσα στὴν Ἀθῆνα καὶ μάλιστα σ' ἕνα δημόσιο χτίριο, σ' ἕνα σκολειό. Καὶ τὸν ἔκρυβε ὁ ἐπιστάτης τοῦ σκολειοῦ ποῦ εἶτανε φίλος του, γιατί εἶχανε γνωρισεῖ στὴ φυλακῆ — γιατί κι ὁ ἐπιστάτης τοῦ σκολειοῦ πριὸν πάρεῖ αὐτὴ τὴ θέση εἶχε σκοτώσει ἄθρώπο κ' εἶχε μείνει καὶ λόγου του, σὰν τὸ Μίχα, δέκα χρόνια στὴ φυλακῆ.

Ἢ ἀνάκριση ποῦ ἀνακάλυψε ποῦ κρυβότανε ὁ Μίχας, ἔχει τώρα κι ἄλλη μιά μεγάλη ὑποχρέωση ἀπέναντι τῆς κοινωνίας, νὰ μάθει καὶ νὰ μᾶς πεί ποιὸς κύριος βουλευτῆς ἢ κομ-

βουν ὄλοένα; ... Ποιὰ μάνα λύζα(5) τοὺς ἔχει βυζάζει; ... Σὲ ποιὰ μπόρα νὰ πρωτοδουρίσω (6) καὶ ποῦ νὰ πρωτοστήσω τὸ κορμί μου ἢ καφερὴ; ... Κάποτε, σὰ δὲ βρέσκω ἄλλη δουλιὰ, κάθουμαι στὴ μέση τῆς ἀβλῆς μου καὶ συλλογιέμαι τὸν κακόγνωμο τὸ κόσμο, σὰ νὰ γνῶντέσω μαβροσκούληκα μπροστὰ μου λιμαγμένα καὶ σὰ νὰ φουρτουροῦν κοράκια μὲς στὴν καταχινά... — Νὰ σὰς ξεμολογήθῶ, χριστιανοί μου... Σὰ νὰ φοβάμαι τὴν πρκαριγμένη ζωούλα μου καὶ σὰ νὰ τρομάζει τὸ μάτι μου ποῦ πετάει ὄλοένα... Ὅλα μοῦ μνηοῦν ποῦ δὲ φανερώνεται... Ἐυπνάω τὴν ἀβγὴ κι ἀνατριχίλες κυλάνε στὸ κορμί μου πάνου... Πᾶω νὰ δουλέψω καὶ κρύος ἴθρος μοῦ κόβεται, σὰν τὸ θυμάμαι... Νὰν τὰ παρατήσω καὶ νὰν τὰ μουντσῶσω πέρα καὶ πέρα ὄλα μοῦρχεται καὶ νὰ πᾶω νὰ γίνω ἄφαντη μὲς τὸ βαθὺ ποτάμι με μιά πέτρα δεμένη στὸ λχίμο μου... Ἐτσι γλυτώνω ἀπὸ τὰ μάγια ποῦ μέλουν πατημένη καὶ σκανιάζω με τὸν κόσμο... — Νὰ σὰς ξεμολογήθῶ, χριστιανοί μου... Τὴ μονάκριβὴ μου κόρη τὴν ἔχουν ἀφανίσει καὶ λιγοζῶτη θὲ νάκει... Στέγνωσε τώρα κ' εἶγινε σὰν τὸ ξεροκάλαμο... Κλαίει καὶ δῦρεται γιὰ τὸ μ-

5) ἡ λύζα=τὸ θηλυκὸ τοῦ λύκου.

6) πρωτοδουράω=ἀντίχω πρώτα πρώτα.

ματάρχης διόρισε επιστάτη σὲ σκολειὸ τὸ φίλο τοῦ Μίχα, ὃ π ε θ α λ ψ ε δηλ. (συμπάδειο γὰ τὴ μακαρονίστικη λέξη) ἕνα φονιά και τὸν ἔβαλε νὰ φυλάει τὰ παιδιὰ μας. Ἔχει μεγάλη σημασία αὐτὸ και μᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερο ἀπὸ τὸ Μίχα. Γιατὶ ἐπιτέλους ἀν ἐγκλημάτισε ὁ Μίχας θὰ λογαριαστῆ αὐριο μεθαύριο με τὴ Δικαιοσύνη, καθὼς θὰ λογαριαστῆ κι ὁ φίλος τοῦ πού τὸν ἔκρυβε· μὰ τί λογαριασμὸ θὰ δώσει ὁ κ. βουλευτὴς πὸν πῆρε ἕνα φονιά ἀπὸ τὴ φυλακὴ και τότε διόρισε επιστάτη σὲ σκολειὸ, τοῦδωσε δηλ. μιὰ τέτια θέση πὸν πρέπει μονάχα ἡ θ ι κ ο ι ἀνθρώποι νὰν στήν παίρνουν ;

Ὁ βουλευτὴς αὐτὸς οὔτε θὰ μαθευτεῖ, μὰ κι ἂ μαθευτεῖ δὲν ἔχει νὰ φοβηθεῖ τίποτα. Ὁ Πον. Νόμος οὔτε τὰναφέρει νὰν τέτια κακουργήματα, και πολὺ σωσιὰ, γιατ' εἶταν ἀδύνατο νὰ φανταστοῦν κείνοι πὸν φτιάξανε τοὺς νόμους πὸς θὰ βρεθοῦνε βουλευτάδες νὰ προσιατεύουν κακούργους και νὰ τοὺς διορίζουν επιστάτες σὲ σκολειὰ. Ἀλλοίμονο μοναχὰ σὲ μᾶς, τοὺς ραγιάδες τῆς Βουλευτοκρατίας, πὸν σὰ νὰ μᾶς ἔσωνε τὸ ἀποκολοκύνδωμα πὸν παθαίνουν τὰ παιδιὰ μας ἀπὸ σκολαστικούς και ξυλοσκίστες δασκάλους, μᾶς φορτώσανε τώρα και τοὺς φονιάδες επιστάτες γιὰ νὰ μπολιάσουν τὴν ψυχὴ τῶν παιδιῶν μας με τὴ φῖνα ἠθικὴ πὸν διδάχεται ὁποιος μένει ὄχι δέκα χρόνια, σὰν τὸν επιστάτη τῆς Νεάπολης, μὰ και δέκα μέρες σὲ Ρωμαϊκὴ φυλακὴς.

«ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ

τῆς ἐν Χαλίκῳ Αὐλῆς ἀπέτυχε. Αἱ ἐνέργειαι τῶν ὀπαδῶν και τὰ δημόσια χρήματα κατάρθωσαν, μετὰ μακρὰν και πολὺπον ἔργασίαν, ἠτις καταδηλοῦται ἐν πάσαις ταῖς πράξεσι, νὰ δημιουργήσωσι στασιασμοὺς και νὰ παρεβάλωσι προσκόμματα εἰς τὸ εἰρηνοποιὸν σχέδιον τῶν προστατρῶν Δυνάμεων».

Αὐτὰ τὰ γράφουν οἱ «Καιροὶ» τῆς περασμένης Τετάρτης. Καὶ πρέπει νὰ ξέρετε πὸς οἱ «Καιροὶ» δὲν εἶναι Βουργάρικο φύλλο μὰ Ρωμαϊκό—κι ἄς γράφεται στήν καθαρεύουσα—και βγαίνουνε στήν Ἀθήνα κι ὄχι στή Σόφια. Σῶνε αὐτό.

Ἡ ΚΡΗΤΗ

θὰ ἐνωθεῖ με τὴν Ἑλλάδα μοναχὰ ἐν τὴν ξεχάσουν

στῆκὸ καρπὸ πὸν θρίφει στήν κοιλιὰ τῆς σὰ νὰ κολάζεται πὸν τὸν ἔχει κλεμένο.. Καὶ στὰ μεσάνυχτα ἀκόμα τὴ νογᾶω νὰ κάθεται ἀγρύπνητη στὸν παράγωνα και νὰ κινεῖ βρῦσες τὰ μάβρα δάκρια στήν ποδιά τῆς μέσα ἡ γελασμένη...Στὸ κατώφλιο δὲν κοιτάει νὰ πατήσῃ, γιατὶ ὁ ἡσκίος τοῦ καθενὸς διαβάτη τὴν κυνηγεῖ πάντα και τὴ ντροπιάζει...Με τί παρηγορία νὰν τὴ δροσίω ὕστερα ;...Με ποιὰ κουβίντα νὰ τὴν καλοπάρω και νὰ τὴν μαλακώσω ;...Ἀχ, ἡ ἀκλήρη πὸν θὰ παραχωθεῖ !...Κ' ἐγὼ νὰ τεντωθῶ τάπιστομα και νὰγκαλιάσω τὸ σάπιο χῶμα και νὰ σκουζῶ και νὰ ξεσκιστῶ. . .Ποιὸς θὰ μακοῦσῃ ;...Τὸ γάνιασμα μου κατ' ἀνέμου θὲ νὰ πᾶει και κάλλιο εἶναι νὰ βουλώσω τὸ στόμα μου και νὰ βουβαθῶ...—Νὰ σὰς ξεμολογηθῶ, χριστιανοὶ μου... Ὁ λιβακωμένος ὁ ἀντρας μου σέρνεται ἀπὸ τὸνα τάλωνι στᾶλλο και ξένα χωράφια ὀργώνει... Δὲν ἀξιώθηκε κι ἀφτὸς τριάντα χρόνια τώρα μιὰ λουρίδα νὰποχτήσει και νὰ στήσει θημωνιά...Τὴν καταφρόνια ἔχει μᾶσει ἀπὸ τὸν κόσμον και τὴν ἀδικη βρισιὰ σὰ νὰ κλεψὲ τὸν ἥλιον και σὰ νὰ σκόρπισε σκοτάδι μὲς στὸν κάμπο.Μονάχα οἱ ξένοι ρούφησαν τὴ ζωὴ μας και γανιάζουμεκαι μαδιούμαστε τώρα, χωρὶς οὔτε κλεφτιὰς νὰ κάνουμε οὔτε ἀτιμίες νὰ σπείρουμε πουθενά...

οἱ Ἀθηναῖκες ἡμερῶδες. Ὅσο τὴ θυμιοῦνται οἱ δημοσιογράφοι μας κι ὄσο ἀνακατῶνουνται στὰ ἑσωτερικὰ τῆς, πότε ἀνεβάζοντας τὸ Βενιζέλο μεσεοῦρα και πότε θυματιζοντας τὸ Μιχελιδάκη, οὔτε μεζὶ Κρήτης θὰ πάρομε.

Πὸς εἶναι πατριῶτες οἱ Ρωμιοὶ ἡμεριδογράφοι, κανεὶς δὲν τὸ ἀρνίεται. Μονάχα πὸν τυχαίνει νὰναι μερικὲς φορές και λίγο δημοκόποι και νὰ ξεχνοῦν τὴν πατρίδα ὄταν πρόκειται νὰ μεγαλώσουν τὴν κυκλοφορία τοῦ φύλλου τους.

Νὰ λοιπὸν τί τοὺς ζητᾶει γιὰ χάρη ἡ πατρίδα σήμερα, νὰ ξεχάσουν γιὰ τρία τέσσαρα χρόνια πὸς ὑπάρχει Κρήτη και νὰφίρουν τοὺς Κρητικούς νὰ ξεμπερδεῖσουν μοναχοὶ τους τὴ δουλιὰ. Γιατὶ τί τὰ θέλετε· ὄσο παληκάρια κι ἂν εἶναι οἱ Κρητικοὶ, φαίνεται πὸς πεθαίνουμε γι' Ἀθηναῖκη ρεκλάμα.

Ο ΡΑΛΛΗΣ

ἀποφάσισε νὰ κάμει διαδήλωση και νὰ διακηρυχθεῖ... κατὰ τῆς Εὐρώπης γιὰ τὰ Κρητικὰ ὁ Ράλλης ἀποφάσισε νὰ μὴ κάμει διαδήλωση και νὰ μὴ διαμαρτυρηθεῖ κτλ.

Και τὰ δύο γραφτήκανε και τὰ δύο ὑποστηρίχτηκανε γερὰ και δὲν ξέρει κανεὶς ποιὸ νὰ πιστέψει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὸς ὁ Ράλλης ἔρφηε στὴ μέση τὴν μπόμεπα τῆς διαδήλωσης κι ὄταν εἶδε πὸς δὲν ἔπιασε τὴ μάζωξε ἀπὸ τὸν δρόμον και τὴν ξανατύλιξε με μπαμπάκι.

Ὁ Ράλλης και σ' αὐτὴ τὴν περίσταση δὲν τὰ καταφέρε νὰ ξεχάσει πὸς ἐπαγγέλλεται τὸ Ρωμαῖο πολιτικὸ—και μάλιστα τὸν ἀντιπολιτευόμενον.

ΓΙΑ ΝΑ ΝΙΩΣΟΥΝ

οἱ ἀναγνώστες μας καλύτερα τὸ σημερινὸ ἄρθρον τοῦ Παλαμᾶ, μεταφέρντε ἀπὸ τὸ «Νέον Πνεῦμα» τοῦ Γιαννόπουλου τὶς ἀδιάντροπες βρισιὲς του γιὰ τὸν Ψυχάρη και τὸν Πάλλη και τὸν ἀχαρχτήριστο κι ὀλωσδιόλου μπακαλῖκο χαραχτήρισμό του γιὰ τὸ ἀγλωσσικὸν ζήτημα». Τὸ κάνουμε με λύπη μας μάλιστα, γιατὶ συμπαθοῦμε τὸ συγγραφεῖα τοῦ βιβλίου, πὸν ὡς ἄνθρωπος ἔχει κθε δικαίωμα στήν ἐχτίμηση ὄλου τοῦ κόσμου, μὰ ἡ ἀνάγκη μᾶς σπρώχνει νὰ τοῦ κάνουμε τὸ πανηγυρικὸ αὐτὸ ρεζίλεμα, ξανατυπώνοντας τὰ λόγια του, γιὰ νὰ νιώσουν, εἶπα-

Προχτὲς ἀκόμα στὸ παρκατιανὸ μου περιβόλι βρῆκα πριονισμένες και ξάπλα χᾶμου τὶς ἀχλαδιὲς μου σὰν πεθαμμένες... Τὸ παράπονον με πῆρε πὸν τις κοιτούσα...Και τις δαμασκηνιὲς μου τιναχμένες...Νὰ καλοσκαρῆσω δὲν πρόφτασα ἡ ξελογιασμένη μου!...Κι οὔτε μιλιὰ δὲν κόττησα ν'ἀνασῶνα πουθενά...Ποιὸν ἔχω πὸν νὰ γυρίσει και νὰ με κοιτάξῃ ;...Τὴ φτωχολογιὰ ὄλο: τὴν παραπαίρουν και τὴ φτοῦνε κατὰμουτρα...Ὅμως μιὰ κατὰρα θάφῃσω, σὰν κλείσω τὰπεπλισμένα μου μάτια πὸν τώρα δὲν μπορῶ νὰ τὴν ξεστομίσω...»

Ἡ χλωμάδα τοῦ ἡλιοφρυγμένου κάμπου πὸν γενναεῖ τις ἀρρωστες σκέψες και μαράζωνει τὴ ζωὴ μου ἔπαψε νὰ πανιάζει και χτυπάει τώρα πῶν γλυκὰ και πῶν παθιωμένα ὀλόγουρα. Και κάτου ἀπὸ τις στεγνωμένες τοῦρες τῶ δεντριῶν και μέσα ἀπὸ τις ἀνοιγμένες πόρτες τῶ σπιτιῶν φαντάζει ντροπαλὰ ἡ κρυφὴ και γαληνὴ βραδιά : σὰν κάπια βαθυστόχαστη ἀνυφάντρα μοιράζει και σκορπᾶει τὰ πρῶτα μαβρονήματα γιὰ νὰ ἰδιάσει τὸ νυχτερινὸ ὕφαντό.

Πέρα στὸ δυσσοβόνι σὰν ἕνας ματωμένος κορνιαχτὸς ἀνταρῆζεται πὸν ξεβάφεται πάγᾶλια και μελανιάζει.

Και οἱ καλιακούδες γυρνοῦν κοπαδιασμένες και

με, καλύτερα οἱ ἀναγνώστες μας τὸν εὐγενικὸ θυμὸ τοῦ Ποιητῆ, πὸν ξεσπᾶει σὰ γενναῖο χτύπημα και σὰ σωτήριο σάλπισμα μαζί.

Ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴ Δημοτικὴ γλώσσα εἶναι, κατὰ τὸν κ. Γιαννόπουλον, αἰνας ὀθῆεν Νίος Ἑλληνισμὸς ἐφευρεθεῖ εἰς τὰς καφενέδες, ἐκκολαφθεῖς ἀπὸ τοὺς μπελτέδες τῶν καφέδων, σημαιοφορούμενος ἀπὸ τὸ ἀρχικατεργαρικώτατον ἐπιστημονικὸν φῶς (ἰδῶ ὑπαρχει μιὰ βρισιὰ χασάπικη πὸν οὔτε σὲ στόμα λούστρου ταιριάζει) ἐνὸς Παρισίου Μελαχρινοῦ, ἐνὸς Φραγκολεβαντίνου, ἀπεριγράφτου Ἑνευματικῆς εὐνουχικότητος και ἀποτροπαιοτάτης ἀμαθείας, ἐνὸς (ἄλλη βρισιὰ ἰδῶ πὸν χαλαλὶ κι αὐτὴ νὰ τοῦ γίνε), ἀδυνατοῦντος νὰ ἐνοήτῃ τίποτε ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Φυλῆς και τὴν Ἑλλ. Ἰδέαν και τὴν Ἑλλ. Γλῶσσαν, παραδοῦόμενος (δηλ. παίρνοντας παράδες ! !) ὑπὸ δευτέρου μουρλοῦ κουκουλεμπόρου, Λονδρεζου (ὄχι δὰ, Ἀλιεραπουλέζου!) αὐτοῦ, φανταστὶ κὸς νεοελληνισμὸς ἡμισελληνικώτατος, θέλων νὰ σπᾶσῃ τὴν ἐνότητα τῆς Ἱστορίας, τὴν ἐνότητα τῆς Γλῶσσης, τὴν ἐνότητα τῆς Θεοσκείας, νὰ ἀποκόψῃ τὸν τωρινὸν Ἑλληνισμὸν ἀπὸ κθε παρελθόν του—σὰν νὰ εἶναι Τούρκος, σὰν νὰ εἶναι Βούλγαρος, σὰν νὰ εἶναι ὁ χειρότερος ἔλων, ὁ Φράγκος, ὁ ὁποιος παιδεύεται ἕναν αἰῶνα τώρα, νὰ κατερθῶσῃ αὐτὸ δι' ὄλων τῶν μέσων και τῶν βδελυροτέρων και τῶν ἀπανθρωποτέρων κτλ.»

Ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴ Δημοτικὴ γλώσσα εἶναι αἰνας νοσταλγικώτατος νεοσαρραυχισμὸς Φραγκοερακᾶδων, με σύμβολον ἕνα ἀρηνιασμένον τσαροῦχι, θέλων νὰ γκερμίσῃ τὸν Παρθενῶνα διὰ νὰ στήσῃ τὸ παλιοτσαροῦχον τοῦ παπούλη του και γκαρίξῃ ἀνέτως τὸν ἀμανὲ του.»

Μιὰ σημειωσοῦλα ἀπαραίτητη τὰ Ἑλληνικὰ τοῦ κ. Γιαννόπουλου, πὸν δὲν εἶναι τσαρουχικὰ ἀλλὰ σκαρπινικώτατα, ἀποτελοῦνται ἀπὸ συνταχτικὲς προτάσεις πὸν ἡ καθεμιὰ τους, σὰν αὐτὴ πὸν ξανατυπώσαμε παραπάνου, πιάνουν τριάντα ἀράδες πυκνοτυπωμένες στὸ βιβλίο του και πὸν γιὰ νὰν τις διαβάσει κανεὶς πρέπει νὰχει πλεμόνι Σέριγκ και νὰ μπορεῖ νὰ πάρει μονορούφι δέκα φορές τὸ Μαραθῶνιο δρόμον.

με ὀλιθερὰ σκουζίματα γιὰ νὰ καθιάσουν ψηλὰ στὶς δεντροκορφές πὸν ἀνατριχιάζουν και λυγοῦν ἀπὸ τὸ ζωντανὸ φορτιὰ.

«Πᾶρε μιὰ πεντάρια, τώρα, Γκέληνα καλοκυρά, και συχῶρα τὸν παπούλη μου...», πηδοῦν και σαλιαρίζουν ἀπὸ πίσω τὰκούρεφτα παιδαρέλια, ἐνῶ ἡ κοντομεισιασμένη γυναῖκα τραβάει χαθὰ κατὰ τὸ σπῆτι τῆς με τὸν ἀλχινιστο καρπὸ. Κάποτε στοχαζεται κανένα πετράδι νὰ πέφτῃ πᾶνου στὶς σαρκωμένες πλάτες ἡ νὰ τυλίγεται στὶς δασιὲς σούφρες τοῦ παλιοφουστανίου τῆς· μὰ κοιτάει λωλαμένη τὸ δρόμον τῆς και μόνο φτᾶει σιγανὰ κι ἀναρῖα σὰ νὰ φοβᾶται.

«Φτοῦ, φτοῦ, γενιὰ τοῦ διαβόλου !»

Κι ἀπὸ τὸν κόψον πλάτανον πὸν ἄφισε ξεκόβεται μὲς στὸ σκοτῆδι και πέφτῃ χᾶμου ζυγιαστὰ κανένα φύλλον σκεθρὸ, ξεροκίτρινον, σὰ λαβωμένο πουλί πὸν παίζει ἀκόμα τὰ πτερούλια του σὸν ἀέρα και δοκιμάζει κάπως νὰ σταθεῖ.

Β'

Μιὰ κοντὴ κι ἀφώτιστη καμερούλα με ραγιμένους κι ὀλόγυμνους τοίχους πὸν ρέβουνε νὰ γκερμστοῦν· μιὰ χαλασμένη τρύπα πὸν εἶναι σὰν πόρτα και βγαίνει στὸ περιβόλι με τὰ στεγνωμένα δέντρα φαίνεται σὰ νὰ χασμου-

ΣΤΗ ΓΑΛΑΝΗ ΠΟΥ ΘΑ ΜΙΣΕΨΗ

Μην ταξειδέψης, γαλανή
 με ξέπλεκα μαλλιά,
 και μέσ' στή θάλασσα χρυσή
 να μη φορέσης θαλασσί
 κι' άρχίσης τραγουδάκια,

Τι ή Σέρραϊνα πού στον άφρο
 τής θάλασσας πλανιέται,
 ά σ' άντικρύση γαλανή,
 όταν άκούση τή φωνή
 εκεί γλυκά να σβνέται,

Θά σέ ποιήση λησμονιά
 με μαγικό τραγοῦδι
 και θά σέ πάρη γι' άδερφή,
 άψυ μιάν άχαρη μορφή
 ξεχάσης, άγγελουδι.

ΣΠ. ΡΙΓΓΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
 ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Λεμεσός 30 Αυγ. Ύστερα από μια άγωνία και μ' ένα πόθο πού δύσκολα κρυβότανε άπ' τά μάτια όλων, ο «Μιαούλης» φουντάρησε σήμερα τό πρωί στό χαρωπό λιμάνι τής Λεμεσού. Μόλις τό καράβι φάνηκε μακριά στον όρίζοντα κάτι σαν βοή, κάτι σαν γλυκύτατο μακρινό τραγοῦδι άκούστηκε άπ' τήν παραλία. Χιλιάδες κόσμου άπ' τή Λεμεσό κι' άπ' τά μακρυνότερα χωριά τού νησιού φώναζαν για τήν Ένωση, ύστερα οι καμπάνες τών Έκκλησιών ήχούσαν χαρμόσυνα και χαιρετούσαν τό κάτασπρο καράβι: πούφερνε μακρυά «άπ' τοίς λιόλαμπρους γιαλους κι' άπ' τά κλέφτικα βουμάνια» ένα γλυκό φιλι τής πατρίδας.

Βάρκες πολλές τρέχουν προς τό καράβι, έχουν όλες Έλληνικές σημαίες, πού κυματίζουνε τρελλά, παιχνιδιάρικες με τόν άνεμο και με τήν άτμοσφαιρα, πού λές έπηρε τά χρώματα και τή ζαττεράδα τής άτμοσφαιρας τής Αττικής, τής άτμοσφαιρας τού Παρθενώνα.

Μία στις βάρκες διακρίνει κανείς άνθρώπους σεβαστούς και άνθρώπους νέους και παπάδες κάτασπρους και γυναίκες και παιδιά και μωρουδάκια άκόμα.

Πρώτα πρώτα ζυγώνει ή βάρκα πού φέργει τήν έπιτροπή. Πριν άνέβουν επάνω ένας σεβαστότατος κύριος με μια κάτασπρη γενειάδα φωνάζει δυνατά τόν κοινό πόθο τών Κυπριωτών, τόν πόθο τόν εύσεβή πού τρέφουμε με τόσα γλυκά όνειρα.— Ζήτω ή Ένωσι...

Άνεβαίνου, άνεβαίνου στο καράβι με μια θρησκευτική εύλάβεια... Λές πώς πάνε να κοιωνήσουν... Στα πρόσωπά τους ζωγραφίζεται ή χαρά, τά μάτια τους δακρύζουν, σφίγγουν τά χέρια όλωνών. Στα χείλια τών παπάδων πετά μια προσευχή, οι γυναίκες κλαίνε από συγκίνηση, τά μωρά κοιτάνε σαν τρομαγμένα. Ύστερα από τήν προσφώνηση τού προέδρου τής έπιτροπής κάθονται όλοι στο σκλόνι τού καπετάνιου, κάπου κάπου κάποιος πετιέται και λέςι κάτι, όλοι γυρίζουν και τόν κοιτάζουν, μα φαίνονται σά να ντρέπονται, φαίνονται πώς τους πνίγει κάποιος λυγμός χαράς.

Ο έρχομός σας μας κάνει εύχαρίστησιν μεγάλην και μας δροσιζει σαν τήν δροσιάν πού κατεβαίνει άπ' τό βουνόν. πού λέγει: ή Δαυίδ», λέςι με συγκίνηση και με τόν ιδιαίτερο Κυπριώτικο τόνο ένας αγαθότατος τύπος χωριανού παπά με τό κοντό κου τό βόσσο.

Ο Φραγκούδης τής «Αληθείας» ή πρόμαχος τού γλωσσικού άγώνα στην Κύπρο... Νάτος, νάτος με τή συμπαθητικότη φυσιογνωμία του, τάζεζοντα μάτια του, δείχνει πολλή χαρά πού βρίσκει μέσ' στούς αξιωματικούς δύο-τρεις να συμφωνούνε στην ιδέα, βρωτά με άπληστία να μάθει τά νέα, ή Νουμας, τί γίνεται πώς πάει ή άγωνία, οι έρωτήσεις πετούν ή μια ύστερα άπ' τήν άλλη. Συσταίνει στούς αξιωματικούς αρκετούς δικούς μας Κυπριώτες, και τούς συσταίνει με ύπερηφανεια γιατί αυτός τούς εκανε δημοτικιστάδες, αυτός τούς έδειξε τό φως.

Μπαίνουν μέσ' στο καράβι... μπαίνουν άδιάκοπα... Χωριανοί οι περισσότεροι, τούς βρωτάς από πού έρχονται, και σ' άπαντούν με μια αξιοθαύμαστη άπαθεια και εγκορτέρηση και πίστη πώς

περπατούσαν δίκα ώρες, όλη τή νύχτα για να φτάσουν στην Λεμεσό.— «Όλοι φηγάσιν από τό χωριόν ήρθασιν όλοι κάτω για να ίδούνε τόν καράβιν».

Ύστερα κατά τις 10 τό πρωί ή καπετάνιος με τούς αξιωματικούς βγήκαν να πάνε στην δοξολογια. Έξω στην άποβάθρα ή κόσμος μαζεμένος τούς υποδέχεται με ζητωκραυγές εγκάρδιες, τρελλές. Πρώτη φορά πού δείχεται τόσο έμφαντικά πόσο μεγάλη είναι ή δύναμη τού Έλληνισμού, πόσο βαθύ είναι τό Έθνικό αίστημα. Και ή δύναμη αυτή κι' ή πατριωτισμός αυτός κάνει περισσότερη έντύπωση ιδώ στην Κύπρο, σ' ένα τόπο δηλ. πόχει και νόμους και διοίκηση και δικαιοσύνη ζηλευτά για τήν ελεύθερη Ελλάδα, κι' όμως όλοι θεριεύουν και μαινούνται για τήν Ένωση, από μικρά παιδιά, ή μάνα τους, τό σπίτι τους, τό σχολείο τους ένα τούς μαθαίνουν να όνειρεύονται, ένα να ζητούν... τήν Ένωση!

Με τί πόνο μιλούν... — «Εμείς οι παραρηχτοί» — «μα δέν υπάρχει Δικαιοσύνη;» τά μάτια τους πετούν φλόγες και κοιτάνε τά ναυτόπουλά μας για ν' άντλήσουνε θάρρος.— «Θά μας φύγετε γλήγορα και θά σκοτεινιάσουν για μας οι έλπίδες και θά σβύσουν τά όνειρα». Μια πικρα κι' ένα παράπονο πνίγει όλωνώνε τό λαιμό, τών ελευθέρων και τών δούλων.

Η δοξολογια στην εκκλησία κατανυχτική, οι εύχες άνεβαίνουν σαν θυμίαμα.— Ύπέρ τής ένωσης τής Κύπρου μετά τής μητρός Ελλάδας». Ένα βίγος έστρεξε στα σώματα όλων. Άπ' έξω τά παλληκάρια τής Λεμεσού βίγουν χαλκούνια και βαρελότα. Τά μάτια δακρύζουν θείλα, όλοι κοιτάζονται μια στιγμή κ' ύστερα στρίβουν ψηλά και παρακαλούνε μαζί.

Δέ θυμούνται ποτέ στην Λεμεσό, τόσο κόσμο και τόσο κόσμο ένθουσιασμένο, τρελλά άπ' τή χαρά του. Οι ναύτες μας πατούν σε σμυρτίες, οι Κυπριώτισσαι με τά όρλια μάτια και τις έκφραστικές φυσιογνωμίες τούς ριχνίζουν με ροδόσταμμο και τούς ρίχνουν τριαντάφυλλα στο διάβα τους από τήν εκκλησία στην Λέσχη.

Εκεί δεξιώνονται τόν καπετάνιο και τούς

ρίεται, ασφάλιστη όλοένα. Πάνου οι μαβρισμένες γρεντιές(7) είναι τρύπιες από τά σαράκια πού τρίζουν και φαγώνουν τό ξύλο άχόρταγα και τά σπαγκόσπιτα(7*) κοιλιάζουν και κουνιούνται στον άέρα, λησμονημένα κι άπειράχα. Όλα είναι άκοιταχτα κι άπίστρεφτα και μια παλιά μωρουδιά σκροπιέται μέσα.— Η Μελάχρω γέρνει στο πλεβρό σά παραμένη κι όλο συμπάει(8) τή μαμουδιασμένη(9) και βραστερή φακή! Έχει πλαγιάσει μισόγυμνη και ξεσκούφωτη και φουσκώνει κάποτε τά μελαψά της μάγουλα για να φουσησει τή λιγοστή φωτιά πού σβύνει κάθε λίγο τά φαριά μαλλιά της χώνονται όλόγορα στο κεφάλι άριωμένα και μόλις άφίνουσι όμπρε να γυαλίζουν κάπως τά νυσταγμένα και βασιλεμένα μάτια σηκώνει κάθε τόσο τά δάχτυλα νάν τά μαζώσει, μα άφτά πάλι πέφτουν και τήν κουουλώνουν, καθώς σαλεύει.— Η Ζυγούλα, μια κοπέλα πού έχει στηθια διμένα και σφιχτά και μάτια κάρβουνο πού

σπιθοβολάει με τά μεσάνυχτα, κίθετα τανάκουκουρα, μοναχή κι άταριαστη, στο γερμένο παράγκωνα και κραιπεί σαν τήν τρομαγμένη τρυγόνα είναι τόσο χλωμή και τόσο κίτρινη πού έμπιε θαρραίε πώς βγάζει από τό τομάρι της άμα τή σουλήσει: κάποτε λήμπι κανένα δάκρυ στα ματωσίνουρα μέσα σαν ώριστάλαχτη δροσοῦλα πού κρεμιέται στηνέρη τρανταρωλιά.— Κι ή Νίνιος, άγούρος άκόμα κι άνόγητος, άνάρτε από τή θερματιά και κοινδοκυλιέται πάνω στην άπλυτη προκόβα κάποτε σταματάει τανάσκελα, τεντώνει τά λιγνά του χέρια και παραμιλάει σαν παλαβός.— Άκόμα ένα μανάρι άσπρόμαλλο πλανιέται μες στην παλιά τήν κάμαρα και βελάζει νησιό και θλίμένο.— «Όχι έχουν συναχτεί τά σύγγερα κι άνοίγονται στα σκοτεινά ούράνια σά μεγάλα και δυνατά φτερά: ή τρισκατάρατος εκ φυλάγει τώρα τόν κόσμο.)

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Καψίλα μέπιασε τή σκοτεινιασμένη και δέν μπορώ ναλαργέψω μια στάλα και να δροσιτώ. Κι ή τόπος όλος είναι σκασμένος όξω. Ποιός θά κοιτάζει τό έρμοράγι;... Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Βραζει μοναχό του, μάννα. Σύχασε και δι χρειάζεται κοιτάγμα τώρα. Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Δέν; Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Σύρε νακασάνεις λίγο στο πε-

ριβόλι.
 Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Σά να κλώθει τό σπίτι μου φαίνεται.
 Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Άμα δυστυχάει κανένας, όλα τούρχουνται άνάποδα.
 Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Και νάχω και τό μοναχογιό μου στο στρώμα σαν πεθαμένο και μη βρίσκω για τριχά και γι' άφτόν τόν καφόχαρο... Πέρασε κι ή θεριστής κι άκόμα να γυρίσει σπίτι του.
 Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— (ο) πατέρας;...
 Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Μυ... Πώς θά τότε φρονιμίψω; Άνου κάτου θά τχ βρεί πάλε...
 Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Μην τότε συνερίζεσαι, μάννα.
 Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Τάχα δέν ξέρει τί γένος είμαστε...
 Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Ριγμένος καθώς είναι στην δουλιά του ξέμαθε από τόν κόσμο γύρω του.
 Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Είμαι μια ζαργόγια τώρα πια τυραγισμένη και λωλή και δι δευράν τά κότσια μου να τρέχω κ' έγώ κοντά του.
 Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Άκου, λέςι!...
 Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Ποιός θά καθόντανε για να φυλάξει τό μάθρο σπίτι; Ψέφτισε κι ή κόσμος και νιώθει...

7) ή γρεντιά=μεγάλη δοχός.
 7*) τό σπαγκόσπιτο=ή άραχνιά.
 8) συμπάω τή φωτιά=βάζω σε τάξη τά ξύλα για να καίγονται.—συμπάω τό φαγι=βάζω καλύτερα τή φωτιά για να βράσει τό φαγι.
 9) μαμουδιασμένος=πού έχει μαμουδια, κάποια μέρα έντομα μες στα σπειρία τής φακής.

ἀξιωματικούς τὰ μέλη τῆς λέσχης, προσφέρνουν μ' ἀφθονία γλυκύσματα, μπύρα παγωμένη, τσιγάρα. Περνάνε μέρος ἀπ' τοὺς ἀξιωματικούς καὶ τοὺς χαιρετᾶνε μ' εὐχές καὶ μὲ συγκινητικὰ λόγια οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μοναστηριῶν τοῦ διαμερίσματος τῆς Λεμεσοῦ. Ὑστερὰ ὁ ἀγαπημένος μας Φραγκοῦδης, γενικός γραμματέας τῆς λέσχης, κάνει τὴν ἀκόλουθον προσφώνηση. Τῆ γράφω ὅπως μοῦ τὴν ἔδωκε ἀφιερωμένη ὁ καλὸς μας Μενέλαος.

«Εἶμαι εὐτυχής, ἀγαπημένοι μας Ναῦται, χαιρετίζων Σᾶς ἐκ μέρους τοῦ σωματοῦ τούτου τῆς «Ἐνώσεως». Ἡ μεταξύ ἡμῶν τῶν ὑποδούλων παρουσία τῶσαν ἐπιλέκτων ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑλλ. Ναυτικοῦ μᾶς γεμίζει τὴν καρδιά ἀπὸ συγκίνηση καὶ κοντὰ σας, γύρω σας, σὰ νὰ μᾶς φαίνεται πῶς εἴμεθα πιὸ κοντὰ στὴν ἀγαπημένη πατρίδα.

«Μ' ἀλλοίμονοι Ἡ ὠραία αὐταπάτη θὰ περάσῃ καὶ στὸν ἀφρὸ ποῦ θ' ἀφίση σὲ λίγο πίσω του τὸ ὠραῖον Πλοῖον μὲ τὸ μεγάλο τὸ περιδοξὸ ὄνομα, θὰ σβύσουν τὰ ἔνευρα καὶ θὰ βρεθούμε καὶ πάλι μόνοι στὴ σκοτεινὰ τῆς δουλωσύνης.

«Μὰ ὄχι. Τὸ φῶς ποῦ σκορπίζετε τριγύρω σας θὰ μείνῃ καὶ μετὰ τὸ γοργὸ σας πέρασμα καὶ θὰ μᾶς φέγγῃ πάντα τὸν δρόμο ποῦ θὰ μᾶς φέρῃ μιὰ μέρα στὴν Ἑλλάδα.

«Τὸν δρόμον τοῦτον μᾶς δίδετε σήμερα τὸ φῶς καὶ τὴν πεποιθήση νὰ ἐξακολουθήσωμεν, διότι, πρέπει νὰ τὸ μαθεύτε, καθὲς σας ἐπίσκεψῃ φέρει μαζί της νέες ἐλπίδες, νέον αἶσθημα.

«Τὸ αἶσθημα τοῦτο ποῦ βγαίνει δλοθερμὸ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς μας, διερμηνεύσετό το, ἐκφράσετέ το, κκταστήσετέ το γνωστὸν ἐκεῖ εἰς τὴν πόλιν τῶν ὀνείρων μας. Μὲ τοῦτο ζῶμεν παντοτεινὰ οἱ Κύπριοι καὶ μὲ τὸ αἶσθημα τοῦτο Σᾶς εὐχόμεθα τὸ καλῶς ὠρίσατε στὴν Ἑλληνικὴν αὐτὴν Νῆσον.

Σ' αὐτὴν ἀπάντα ὁ ὑποπλοίαρχος κ. Τσιριμῶκος μὲ ὠραία ἐγκάρδια λόγια.

Εἶναι μεσημέρι. Οἱ ἀξιωματικοὶ μόλις κατωρθῶνουν νὰ μποῦν στὸ καράβι τους, τῶχουν πλημμυρίσει οἱ Λεμεσσιανοί. Ἀγκαλιασμένοι κι' ἀδερφομίνοι μὲ τοὺς δοκίμους καὶ τοὺς ναῦτες μας τραγουδοῦνε τὰ ὄμορφα τάβανατα κλέφτικα τραγούδια μας, μιὰ μυρωδιὰ θρούμπας καὶ ἐλάττου κυριαρχεῖ στὸ καράβι ἡ γαλαξία σημαία τῆς πύμνης σ' νέα ἐλαφρὸ πονεντίνι κυματίζει μεγαλόπρεπα. Φυσὰ ἡ πνοὴ τῆς ἁλυσίνας.

Δόρυνας 4 7)βρίου. Πέρασαν πέντε μέρες ποῦ-

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Μὴ μὲ καταφρονᾶς κ' ἐσύ, μάννα.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Ἀνεμοδούρα ποῦ εἶσαι...

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Ἐγώ;...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Ναι!

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Μὲ γέλασαν, μάννα, καὶ σκόνταψα στὸ κρέμα... Δίχως στεφάνι ποτὲς δὲ θὰ τὸ κάμα...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Τί;...

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Ἡ ψυχὴ μου τὸ ξέρει...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Θέλουμε νὰ φάμε, βλέπεις. Δέρνει μίσα. Κι ἂν καθήσουμε μὲ τὰ χέρια σταβρωμένα, θὰ ψαφήσουμε ἀπὸ τὴν πείνα. Κάνας δὲ νοιάζεται νὰ κρούσει τὴ θύρα καὶ νὰ πετάξῃ μιὰ καλημέρα.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Ἐνας κάμπος δὲ ρτάνει;...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Σῶπα! Δὲ νογᾶς...

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Ὁ θὲ πέσεις κ' ἐσύ ἀπὸ τὸν κάματο καὶ θὰ χαντακωθούμε ὅλοι.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Ἐρεῖς;... Μιὰ ὥρα ἀρχύτερα... Ὁ θὲ σ'ραγγιστοῦμε πέρα καὶ πέρα...

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Θελόνεται τὸ μυαλό μου κι ἀχάμνια μὲ πιάνει, σὰ νογᾶω πῶς δὲν μπορῶ νὰ σαλιῶ καὶ νὰ σοῦ δώσω χέρι κ' ἐγώ. Ἐτσι κό-

γραφα βιαστικὰ βιαστικὰ τὶς πρώτες ἐντυπώσεις. Ἀπὸ τότε δὲ μοῦμεινε καιρὸς νὰ βιστήξω κάποια συνέχεια. Σκέφτομαι τῶρα πῶς θάμουν λίγο μακρὺς, ἀλλὰ πάλι ὅταν γράφῃ κανεὶς γιὰ νὰ δώσῃ νὰ καταλάβουν στὴν Ἐλευθέρᾳ Πατρίδα τὸν πόνο τῶν Κυπρίων, τίποτα δὲν εἶναι πολὺ, τίποτα δὲν εἶναι ἀρκετό.—Γιατὶ πρέπει νὰ γράφῃ κανεὶς πολλὰ γιὰ νὰ δώσῃ μιὰ ἀμυδρὴ ἰδέα τῆς ἐπιτυχίας τῶν τραπεζιῶν ποῦ δώκαν καὶ στὴ Λεμεσό καὶ στὸ Λάρνκα στοὺς ναῦτες καὶ γιὰ τὰ ἐπίσημα γέυματα στὸν καπετάνιο καὶ στοὺς ἀξιωματικούς. Τίποτα δὲν εἶναι ἀρκετό γιὰ νὰ δείξῃ τὴ φλόγα τὴν πατριωτικὴ ποῦ ἐκδηλώνεται ὄχι μόνο μὲ λόγια ἀλλὰ καὶ μ' ἔργα ἐνὸς ὀλόκληρου λαοῦ.

... Χίλιες φωνὲς ἀντιλαλοῦν μέσα μου «Ζήτη ἡ Ἐνωσῆ».

Δ. ΦΛΟΤΤΑΣ

ΣΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ !.....

Μᾶς ξεπλανᾶτε σ' ὄνειρα σὰν τὶς σειρήνες, στὸ ξωτικό τρομβόβυσμα ὀλιμμένης δύσης, καὶ μᾶς μεθᾶτε μὲ γλυκύτατες ὀδόνες !
Ἀνάθεμα, καταραμένες ἀναμνήσεις !....

Ἄ ὁ δρόμος σας δὲ χάνεται, βαθεῖα σὴ λήθη;
Ἡ λάμψη σας τὴ δόλια σκέψη ξαναπάγει στὰ μαγικὰ καὶ στὰ φαρμακερὰ σας βύθη....
Σβυστήτε πὰ στής νύχτας τὰ βουβὰ πελάγη...

Μιὰ δύναμη φοιχτὴ νὰ μᾶς γκρεμίση ποῦναι στοὺς ὀδόνους, χρυσοὺς σας κόσμους πίσω,
[πίσω.

...Γύρω θωρῶ τόσες ψυχὲς ποῦ λησμονοῦνε, γιὰτι κ' ἐγὼ νὰ μὴ μπορῶ νὰ λησμονήσω ;

Ἄ! Μνήμη! τὴ φτωχὴ τὴν ὑπαρξὴ μου ἄχ! ἄσε, σὲ νέκρας μαῦρα κόμματα καταποντίσου.

...Γιατὶ πολὺπαθῆ, ἰρελλὴ καρδιά, θυμᾶσαι ;
Στοῦ χρόνου τοὺς χυμᾶδόνους πνίξε τὴν
[δρῆμὴ σου!

...Ἐνα φίλ σᾶς στέλνω ἀγάπες, πόθοι ξένοι,
Θὰ σβῶσ' ἡ ξεγελάστρα καὶ πικρὴ σας πλάνη
...Ἡ λάμψη σας θαμπώθηκε, σιγοπεθαίνει....
...Ἄς εἶταν κ' ἡ καρδιά μου νὰ σιγοπεθάνῃ!....

ΝΑΠΟΛ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

βουν-αι οἱ μέρες μου καὶ γλυτωμὸ δὲν ἔχω.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Ὅπως τῶχῃ κλωσμένο ἡ μοῖρα σου.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Κ' ἐσύ τρέχεις πάντα ξεζῶνατη κ' ἐκεῖνος βασανίζεται ξεσκοῦφωτος.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Σὰν ἔχει παιδιὰ νὰ φυλάξῃ...

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Ὅργωνει τὸν κάμπο, σκυμένος πάνου του χρόνια τῶρα. Πότε θάρθει;

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Τὸν καρτερῶ, μὰ δὲ λείει νὰ φανεῖ ἀκόμα.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Δὲ σῶνει;...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Κοντίζει νὰ στοχῆσῃ πῶς ἔχει σπῆτι κι ἀφτὸς.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Τὸ στοχάζομαι συχνά, μάννα. Για μίνα δὲν κάθεται τὸ πιότερο ἰδῶ...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Μπᾶ!... Εἶναι οἱ δουλιές του τέτιες. Σέρνεται στὴ μιὰ μεριά καὶ στὴν ἄλλη.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Κι ἀπὸ δῶ δὲν περνᾶει... Σπαράζεται κι ἀρωσταίνει ποῦ μὲ βλέπει ἔτσι καμωμένη.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Δὲν ξέρω τί κάμει ἔτσι ὁ πατέρας. Τὸ πῆρε κατὰκαρδὰ τὸ πῆρα καὶ τοῦ φάνηκε πολὺ βαρῖο. Σὰ νὰ πάγωσε μ' ἀφτὸ.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Ἐγὼ τὸν ἔσυρα στὰ χιονι-

ΕΝΑΣ ΑΓΡΙΑΝΘΡΩΠΟΣ

Τὸν ἔλεγαν Τράμπαλα καὶ ἀγριάνθρωπο, μὰ οὔτε τὸνα οὔτε τᾶλλο δὲν εἶτανε τὸνομά του τὸ βαφτιστικό. Εἰκοσιοχτὼ χρονῶ παληκᾶρι ψηλὸς ξερακιανὸς μὲ δυὸ μακρὺς ποδᾶρες σὰ στῆλους καὶ δυὸ μεγάλα χέρια κρεμασμένα ἀπὸ τοὺς πλατιοὺς καὶ καλοκαμωμένους ὤμους του, μίνα προσωπο χοντροσκεδιασμένο μὰ ὄχι κι' ἄσκημο.

Ἐκανε τὸν ἀμαξᾶ, ὄχι μὲ δικὸ του ἀμαξί μὰ ὑπάλληλος μικροῦ χροτοπαίχτη ποῦ ζοῦσε ἀπὸ τὰ βγαλσῖδια τοῦ Τράμπαλα χωρὶς νάφνειε πάντα γιὰ φαῖ τᾶλόγου καὶ τοῦ ὑπάλληλου του.

Ὅταν τάφεντικό ἄφινε καμιὰ δραχμὴ, ὁ Τράμπαλας ἀγόραζε πρώτα λίγο σανὸ γιὰ τᾶλογο ἢ προκυλοκότσανα, κατὰ τὴν ἐποχὴ καὶ κατὰ τὰ λεφτὰ κι' ἔπειτα κᾶτι καὶ γιὰ τὸν ἴδιον ποῦ τὶς περισσότερες φορὲς εἶτανε ψωμὶ καὶ τυρί.

Ἄλλες ἀνάγκες δὲν εἶχε ὁ Τράμπαλας· νοῖκι δὲν πλέρωνε γιὰτι κοιμότανε στὸ πατᾶρι τοῦ σταύλου, ἐμπάλωνε μοναχὸς του τὰ λουριά τᾶλόγου, ποῦ τὸ ἀγαποῦτε σὰν ἀδέρφι του, καὶ τὰ ρούχα του, μόνος ἔκανε τὴν πλύση καὶ ἐλαττώματα δὲν εἶχε.

Σὰν ἔμεναν κι' οἱ δυὸ νηστικοὶ πολὺ συχνά, ὁ Τράμπαλας τραγουδοῦσε γιὰ νὰ κοιμήσῃ τὴν πείνα του, ἐνῶ τᾶλογο ποδοβολοῦσε καὶ ξερορουκάνιζε τὴν ἀδεία σκάφη ποῦχε μπροστὰ του. Τᾶκουγε ὁ Τράμπαλας καὶ τοῦ ραγιζότανε ἡ καρδιά, τοῦλεγε πικρηγορικὰ λόγια, τοῦδινε νερὸ νερὸ, μὰ τᾶλογο ποδοβολοῦσε καὶ τὸν κοίταζε μὲ τὰ μεγάλα του μάτια γιομάτα κλωσύνη καὶ παρᾶπνο.

—Τὶ νὰ σοῦ κάμω, τοῦλεγε, ξεφτέρι μου, χαιδεύοντάς του τὴ χαιτή, κι' οἱ δυὸ εἰμᾶστενε νηστικοί. Ἄν ἐβλεπες ἐμένα νὰ περιδρομιάζω κι' ἐσεῖνα νὰ σάφινω νηστικό, θάχες δικίω νὰ μὲ κοίτας ἔτσι.

Κουβέντιαζε μαζί του ὄρες δλάκερες καὶ τοῦ ξεγοῦσε τὰ σκέδια του :

—Κάποια ἐλπίδα ἔχω κι' ἐγὼ μὰ γιὰ τῶρα ὑπομονή. Σὰ γίνει αὐτὸ ποῦ λέω καὶ δὲν τὸ λέω, τότες θὰ δεῖς, ξεφτέρι μου, τί ὄμορφα ποῦ θὰ περνοῦμε οἱ δυὸ μας. Πρώτα θὰ λευτερώσω ἐσεῖνα ἀπὸ τὰ χέρια ἐκεῖνου τοῦ δικολόψουχο, θὰ σοῦ κερῶ ἕνα ὀλοκίνουργο ἀμαξί, ἕνα σταύλο βασιλικὸ, θὰ κοιμάσαι ἀπάνω σὲ δυὸ πιθαμὲς ἄχρο καὶ δυὸ φορὲς τὴν ἡμέρα βρώμι κι' ἐγὼ πάντα κοντὰ σου στὸ πατᾶρι.

Ἐτσι τοῦλεγε κι' αὐτὸ ἡσύχαζε τὸ ποδοβολητό

νισμένα γκρέμνα.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Δὲ φταίμε...

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Γιατὶ δὲν ἔχω προσωπο νὰ βγῶ στὸν κόσμο, καθὼς εἶμαι...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Ἂ) καθένας διαφεντίζει τὴν τιμὴ μου

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Νὰ μὴ μᾶς μέλει;

(βουβαίνονται ἀμυρο)

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Τὶ λείει ὁ Νιόνιος, μάννα. Τὶ νὰ φταίγει κι ἀφτὸς καὶ νὰ τυραγιέται καθὲς τόσο;

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Παραμιλάει πάντα...

Ο ΝΙΟΝΙΟΣ.— Τὸ παραμῦθε μὲ τὸ γυκλῆνο πύργο, μαννούλα... πέρχ στὸ γιολό...

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.— Βάλε του στὸ κούτελο κάνα παννὶ βρεγμένο μὲ ζῦδι μονάτο. Μπορεῖ νὰ πέσει ἡ κάψη.— Ἄκου!

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— Τὶ νὰ σὲ κάμω, σπλάχνο μου;... Λούφαζε...δὲν εἶναι τίποτα καὶ θὰ περάσει...Θὰ γίνεις γερός πάλι ἄβριο, ἀμα θὰ φέξει ὁ θεοῦλης...

Ο ΝΙΟΝΙΟΣ.— Θέλω τὸν πύργο μὲ τὴ βασιλοπούλα, καλομάννα...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ.— «Ἐἶτανε στὸ παραθύρι τὸ ψηλὸ ποῦ στὸ γιολὸ ἀγνάντεβε κ' εἶχε τετράξανθα μαλλιά καὶ μάτια σὰ σμαράγδια ποῦ κάπιο δρόμο δείχναν,

κι' άνοιγε τὰ μεγάλα του χείλια νὰ τὸν φιλήσει καὶ ὁ Τράμπαλας τὸ φιλοῦσε στὸ στόμα.

— Μοῦντζες νάχουνε οἱ ἄνθρωποι ὅταν ἔχω ἕνα φίλο σὰν καὶ σὲ, ἔλεγε ὁ Τράμπαλας.

Μὰ ἡ πείνα ὥστόσο ἀγρίεβε κι' ὁ Τράμπαλας τὴν ἄκουγε στὰ γερά. Τοῦ φαινότανε πῶς τὸ στομάχι του μεγάλωνε καὶ σιγὰ σιγὰ νόμιζε πῶς ὅλο του τὸ κορμὶ εἶχε γίνει κούφιο. Ἐπινε νερὸ μὰ τὸ νερὸ ἔπιε μετὰ κρότο μίσα σταδειαῖο του στομάχι, σὰν πέτρα στὴ στέρνα, τάλλογο ἔρχιζε πάλι τὸ ποδοβολητὸ καὶ τὸ ξεροκόκασιμα τῆς σκάφης.

Τότες δὲν βαστοῦσε πιὰ, τὸν ἔπιανε σὰν τρέλλα κι' ἀρπαζε ὅ,τι ἔβρισκε μπροστά του, τὴ θούρτσα, κᾶνα λουρί κι' ἔτρεχε νὰ τὰ κάμει δεκάρες. Ἀγόραζε λίγα προκυλοκέτσανα γιὰ τὸ ζευτέρι του καὶ καμιά δεκάρα ἡψωμὶ γιὰ νὰ γελάσει τὴν πείνα του.

— Νά, τοῦλεγε τάλλογο, φάε καὶ ἡσυχάσε. Δὲ σοῦ λέω πῶς τρέμε κοτόπουλα, μὰ στὴν ἀναβροχιά καλὸ καὶ τὸ χαλαζὶ. Πραπαθοῦσε νὰ τοῦ καλητερέψει τὸ φαγητὸ μὲ δροσερὸ νερὸ καὶ μᾶστεϊα.

— Τρώγε λίγο λίγο νὰ σοῦ φανεῖ περισσότερο ἴσασμα νὰ γίνει κείνο ποῦ σὺπα· δυὸ φορές τὴν ἡμέρα βρῶμι διαλεχτὸ καὶ κοσκινισμένο.

Ἐτσι περνοῦσε τὴ ζωὴ του ὁ Τράμπαλας καὶ μὸλα αὐτὰ εἴτανε εὐτυχισμένος, εἶχε δυὸ μεγάλα καλά, Θεοῦ χάρισματα, ὑγεία μὲ τὸ τσουβάλι, ποῦ πέσο ἀξίζει τὸ ξέρι ὅποιος δὲν τὴ χαιρέται. καὶ δὲν εἶχε κανένα συγγενῆ, ποῦ μόνον ἔποιος ἔχει ξέρι, τί εὐτύχημα εἶναι νᾶσαι στὸν κόσμο μοναχός.

Ἐγὼ ἔχω ἰδεῖ μιά εἰκόνα κάποιου ζωγράφου Γάλλου, εἶχε ἕναν ἄνθρωπο καθισμένο μὲ τὸ κεφάλι ἀκκουμπισμένο στὰ χέρια σὲ μεγάλη ἀπελπισία καὶ κάτου ἔγραφε μὲ μεγάλα γράμματα «Seul au monde». Ἄν ἦσυνα ζωγράφος θάκανα ἕναν ἄνθρωπο ροδοκόκκινον νάστραφτον τὰ μάτια του ἀπὸ χαρὰ, νὰ χορεύει καὶ κάτου θάγραφα μὲ μεγάλα γράμματα «Seul au monde».

Ἐκεῖνο τάλλογο εἴτανε γιὰ τὸν Τράμπαλα, μάννα, πατέρας κι' ἀδέρφι, αὐτὸ ἔλεγε τὸν πόνο του καὶ τίς ἱλιπίδες του καὶ τάλλογο τὸν κοιτοῦσε μὲ τὰ μεγάλα του μάτια γιομάτ' ἀδελφὴ ἀγάπη καὶ ἄνοιγε τὰ μεγάλα του χείλια νὰ τὸν φιλήσει.

Ὁ Τράμπαλας ἀγαποῦσε καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ. — Στὸν κόσμο, ἔλεγε κάποτε στὸν ἐνθουσιασμό του, δὲν εἶναι παρὰ τάλλογο καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ ποῦ νάξίζουν κάτι.

Κάποτε τὸν ρώτησα, εἰμᾶστονε γειτόνοι, — Για-

τί τὰ λὲς αὐτὰ, Τράμπαλα, τί σουφταιζαν οἱ ἄνθρωποι; — Δὲ μοῦκαναν τίποτις, ἀφεντικὸ, μὰ ἔτσι ἔχω μιά ἀντιπάθεια μέσα μου ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὴν ἐξηγήσω. Μὰ πὲς μου καὶ τουλόγου σου, ὅμοια θὰ βάλεις ἕνα ἄλογο στὴν ὁμορφιά, στὴ χάρη καὶ στὴν καλωσύνη μέναν ἄνθρωπο;

— Μὰ δὲν εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, παληκάρι μου, σὰν τᾶφεντικὸ σου.

— Δὲ σοῦ λέω, τοῦ λόγου σου μπορεῖ νᾶσαι κάπως ἀλλοιώτικος, ἐγὼ δὲ λέω γιὰ τὴν ἀφεντιά σου, μὰ γιὰ ὅλους ποῦ βλέπω κάθε μέρα μπροστά μου, ὅλο μαλώματα καὶ καυγάδες, δὲν ἀγαπάει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ἔπειτα εἶναι πιὸ βρωμεροὶ ἀπὸ τάλλογο, πιὸ ἄσκημοι, ἐξὲν ἀπὸ τὴν εὐγενεία σου, καὶ μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι ὅλοι κακοὶ, παραδόπιστοι κι' αἰμοβόροι.

Ἐγὼ βέβαια δὲν εἶχα τὴν ὄρεξη νὰλλάξω τίς ἰδέες τοῦ Τράμπαλα καὶ στὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς δὲν εἶχε κι' ὅλο τᾶδικο, ἴσως ἂν γνώριζε περισσότερο τὸν κόσμο θάλλαζε καὶ ἰδέες.

Κάθε πρωὶ ποῦ ἔβγαζε ὁ Τράμπαλας τάλλογο νὰ τὸ πλύνει, στὴν γειτονιά εἴτανε σωστὸ πανηγύρι, ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς γειτονίας τὴν βοηθοῦσαν, αὐτὸς ἐφώναζε, τᾶρπαινε καὶ κρυφοχαμογελοῦσε.

— Σκασμός, ἀγριανθρωπόπουλα, τοὺς ἔλεγε, μὰ κείνα γελοῦσαν καὶ φώναζαν περισσότερο.

— Δὲν ἄκουε, δελφίνοι, ἔλεγε τάλλογο, κουφάθηκες; Φαίνεται πῶς ἡ καλοπέραση σέκαμε τεμπέλη, πρέπει νὰ σοῦ λιγοστήσω τὸ φαί. Σήκωσε τὸ ξερὸ σου νὰ σοῦ καρφώσω τὴν μετζεσόλα ντί! Καὶ τάλλογο σὰν Γερμανὸς στρατιώτης ἔκανε ὅ,τι τοῦ ἐπρόσταζε ὁ Τράμπαλας.

Τόξεβε στάμαζι, ἕνα ξεχαρβαλωμένο σαράβαλο ποῦ μοναχὰ τὰ λειψάνα καὶ οἱ μεθυμένοι ἐμπαιναν μέσα, ἀνέβαινε στὴ σέρπα, ἄρπαζε τὰ γκέμια, ἀστραφε καριτσιὲς στὸν ἀέρα καὶ μέσα στὶς φωνὲς καὶ τὰ γιούχα τῶν παιδιῶν ἔστριβε τὸ δρόμο καὶ μακρὰ ἀκούσαν ἡ χαρούμενη καὶ γερὴ φωνή του:

— Βάρβα αἱ, Βάρβα!

Ὅταν περνοῦσε ὁ Τράμπαλας τὴν ἄκρη τοῦ δρόμου τὸν περιέμενε πάντα στὸ παραθύρι τῆς κουζίνας μιά ὁμορφὴ ὑπερέτρα ποῦ τὴν καμάρωνε γλυκοκοιτάζοντάς τον. Μὰ ὁ Τράμπαλας καθόλου δὲν τὴν πρόσεχε. — Ἀλάργα! ἔλεγε μοναχός σὰν περνοῦσε, ἀλάργα ἀπὸ τέτοιες ψῶρες. Μὰ ὅσο ὁ Τράμπαλας

δὲν τὴν κοιτοῦσε τόσο κίτῃ τὸν ἀγάπαγε περισσότερο καὶ μὲ τρόπο καὶ σιγὰ σιγὰ κατόρθωσε νὰ τοῦ μιλήσει. Ἡξερε τὴν ἄγαπη ποῦχε γιὰ τάλλογο του καὶ σὰν γυναῖκα τοῦ βρῆκε τὸ κλειδί. Καμμιά φορὰ ἔφερνε τοῦ Τράμπαλα στὸ σταῦλο πεπονόφλουδες.

— Νά, τοῦλεγε, κύριε Τράμπαλα, γιὰ τάλλογο σου ποῦ τὸ λατρεύεις.

Τὴν πρώτη φορὰ ὁ Τράμπαλας τὴν ἀγριοκοιτάζε·

— Δὲ θέλω λεημοσύνη, τῆς εἶπε, τάλλογο μου εἶναι πάντα χορτάτο καὶ νὰ πᾶς στὸ καλὸ.

Μὰ κείνη δὲν ἔφυγε καθόλου. — Δὲν εἶναι λεημοσύνη, τοῦπε, τὸ ξέρω πῶς τάλλογο σου δὲν ἔχει τὴν ἀνάγκη μου μὰ τᾶφερᾶ ἔτσι γιὰ νὰ δροσιστεῖ.

Ἐτσι σιγὰ σιγὰ κατόρθωσε νὰ μαλακώσῃ τὸν ἀγριάνθρωπο, τοῦ μιλοῦσε πάντα γιὰ τάλλογο, τὸ παινοῦσε, καὶ συμωνοῦσε μὲ τίς ἰδέες τοῦ Τράμπαλα ποῦ δὲν εἴτανε καθόλου κολακευτικὲς γι' αὐτὴν. Μὰ τόχε βάλει πείσμα καὶ σὰν τὸ βάλει πείσμα ἡ γυναῖκα μπορεῖ νὰ ξεμυαλῶσῃ καὶ τὸν ἄγι' Ἄντων καὶ ὁ δικὸς μας ἀγριάνθρωπος δὲν εἴτανε οὔτε ἅγιος οὔτε γέρος.

Ἡ Γαρουφαλιά, ἔτσι τὴν ἔλεγαν, σὰν ἔβγαῖναν τᾶφεντικὰ τῆς κατέβαινε στὸ σταῦλο νὰ βρεῖ τὸν Τράμπαλα, ἐχάιδευε τάλλογο καὶ καμιά φορὰ ἔτσι κατὰ λάθος, καὶ τὸν ἀγριάνθρωπο ποῦ λίγο λίγο συνήθισε καὶ δὲν τοῦ κακοφαινότανε. Τὴν ἤθελε καὶ δὲ τὴν ἤθελε. Ὅταν ἔφενε ἡ Γαρουφαλιά, ὁ Τράμπαλας πῆγαινε ἀμέσως καὶ οἰλοῦσε τάλλογο, τόχε σὰ βάρος στὴ συνειδήσή του ποῦ τὸ πρόδινε.

— Μωρὲ κουτί, τοῦλεγε, τί μὲ κοιτᾶς ἔτσι παραπονεμένος; μὴ ζηλεύεις γιὰτὶ ἐγὼ δὲν ἀγαπᾶω κανέναν περισσότερο ἀπὸ σένα, μὰ ἔτσι τῆνε συμπαθῶ γιὰτὶ σ'ἀγαπάει. Τάλλογο τὸν ἄκουγε προσεχτικὰ μὰ δὲν ἄνοιγε τὰ χείλια του νὰ τὸν φιλήσει. Τὸ καταλάβαινε ὁ Τράμπαλας μὰ δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ τὸ πεῖ.

— Ἐπειτα, τοῦλεγε, καὶ ἂν τὴν πάρω γυναῖκα μου θάναί καὶ δικὸ σου καλὸ ἀντίς νᾶχεις ἕνα νὰ σ'ἀγαπάει θᾶχεις δυὸ. Ἡ κοπέλλα ποῦ λὲς ἔχει καὶ μερικὰ παραδάκια, μέκεινα θᾶγορᾶσω ἕνα καινούριο ἀμάξι, θὰ λερτερώσω καὶ σένα ἀπὸ τὰ νύχια ἐκείνου τοῦ τσιφούτη, λουριὰ καινούρια, φούντες καὶ δυὸ φορές τὴν ἡμέρα διαλεχτὸ καὶ κοσκινισμένο φαί.

Σκεφτότανε ὅμως πῶς σὰν παντρεφεῖ δὲ θὰ μπορούσε νὰ κοιμηθῇ πιὰ στὸ σταῦλο κι' αὐτὴ ἡ σκέψη τοῦ φαρμάκευε τὴν εὐτυχία.

ἄμα Ἐλαμπαν ἀνάμεσα στὰ κύματα. Κι ὅσοι θαλασσινοὶ γυροῦσανε στὰ πέλαγα, μαγέδουνταν μὲ τὰ γλυκὰ ἀστραφτερά τῆς μάτια. Κι ὀλόγυρα στὰ βράχια δέρναν οἱ ἀντίλαλοι τῶν ἔρμων καὶ κλαμμένων τραγουδιῶν. Σὰ μὸσχος καὶ λιθᾶνι ἀνέβαιναν στὸν νεοπάλατο ποῦ κλειδοῦσε τὴν πέραλη. Μόλις ἐφῶνταζεν ἡ κόρη πίσω ἀφ' τὰ γυαλιὰ σὰ νᾶτανε ἀχνός καὶ μόνο τὰ μαλλιὰ τῆς φλόγιζαν καὶ τὰ σμαράγδια θάμπωναν. Καὶ παίρναν τὴ ρημόστρατα τὴ φωτεινὴ καὶ πέφτανε στὸν ὄφιο ποῦ τὴ φύλαγε. Κι ὁ δόλιος νάφτης πάλεβε καὶ χάνονταν γιὰ δυὸ σμαράγδια ποῦ τὸν εἶχαν λυώσῃ μιά στιγμὴ... Πέρασαν χρόνια καὶ καιροὶ, κίνησε κι ὁ γιός μου στεριανός...»

Ο ΝΙΟΝΙΟΣ. — Σῶνεϊ τώρα... Διψῶ... Δὲ θέλω ἄλλο.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Ἐ, δὲ σοῦ λέω...

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Μὴ τὸν παραφορτώνεσαι. Ζαλιζεται τώρα ὅπως εἶναι. — Καντὰ στὴ δική μου ἀρρώστια κόλλησε κι ἀπὸ τᾶπραγο...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Νά ὄψεται ὁ καρδιοκλέφτης.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Εἶμαι σὰν τρέλλῃ. Ἄν τὸξερα στὴν ἀρχή, ποτές δὲ θὰ γυροῦσα νὰ τὸν τηρήσω καὶ νὰ πιαστῶ στὰ δίχτυα του.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Σὰν ἄγουρη εἴσουνα, σὲ πλά-

νεψαν οἱ γλῆκες. Τί μοῦ σκιαζεται τώρα καὶ μοῦ παραπονίεσαι;

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Τὴν ἀντροπή μου ποῦ νὰν τὴν ἀφίσω;

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Ρίξε τὴν πίσω ἀφ' τὸν ἥλιο. Μὴ νοιάζεσαι γιὰ τὸν κόσμο.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Δὲν εἶμαι γιὰ τέττια πράματα δυνατὴ ἐγὼ, μαννούλα μου. Σὰ μὲ κοιτάζουν οἱ διαβάτες μὲς στὰ μάτια καὶ χαμογελοῦν, τρέμουν τὰ γόνάτα μου, τρέμουν θέλω νᾶκκουμπίσω γιὰ νὰ βασταχτῶ κάπως ὀρθή.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Ἐπρεπε νὰν τὸ συλλογιστεῖς ἀπὸ πρώτα. Ἄμα σηκώνουσαν τίς νύχτες κ' ἔτρεχες στὸ ρουμάνι γιὰ νὰ σὲ κρυφαγκαλιάσει, δὲν ἀλάθωνες (10) τότες.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Τῶνοιθα, μὰ δὲν μποροῦσα νὰ μὴν πάω. Εἶμουνα σὰ μαγεμένη καὶ μέσπρωχνε κάτι σιμά του, σὰν τὸ διάταζε. Γεμάτος περηφάνια εἴταν καὶ γερός σὰν κάπρος: μέσφιγγε καὶ στίναζα.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Ἐ!.. Κάθου τώρα καὶ μαράγκιαζε: τέττια εἶσαι πλασμένη· ἐγὼ δὲ θὰ σάλλᾶξω.

10) ἀλαθῶνω=κάμω λάθος.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Μάννα!

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Θροῦβαλα δὲ θὰ γένω. Παιόνε νὰ πρωτοτηρήσω;

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Μάννα, μὴ μὲ σκανιάζεις πιότερο...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Ἄνατρώμαζε τὸ κορμὶ μου καὶ βαρέθηκα τὴ ζωὴ μου. βαρέθηκα μὲ τὰ τέττια καμώματα.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Τὰ κόκκαλά μου ἔλυωσαν ἀπὸ τὸ σκάνιο. Μὴ μὲ παραπάρνεϊς πιότερο...

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Στὶς λυκοφωλιές ἀνάμεσα ποῦ ζοῦμε πρέπει νὰ γίνουμε κ' ἐμεῖς λύκοι, ἂν θέλουμε νὰ ζήσουμε.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Τί νὰ κάμω ἡ καταφρονημένη;

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Χίλιες βολὲς σοῦ τῶπα, μὰ δὲ μάκουε. Ὅ,τι κάμει μουρῆ, ὄλος ὁ κόσμος, σὰν πέφτει σ' ἕνα φλογερὸ μεθῆσι: τρικιλίζει λίγο, κοιμάται ὕστερα καὶ ξυπνάει γιὰ νὰ πάρει τὸ δρόμο του πάλι, σὰ νὰ μὴν ἔγινε τίποτα.

Η ΖΥΓΟΥΛΑ. — Δὲ δύνομαι νὰ λησμονήσω. Τὸ γαῖμα μου ἔχει φαρμακωθεῖ κ' εἶμαι σκληρωμένη πιὰ. Τὸ φυλάγω ἀκόμα καὶ νοιάθω κάτι νὰ ταραζεται μέσα μου.

Η ΜΕΛΑΧΡΩ. — Οὐ... λὲλι!..

Εκλάγεται στο πατάρι να κοιμηθεί μὰ δὲν μπο-
ροῦσε νὰ σφαλῆσει μάτι.

— Μωρὲ, ἔλεγε μοναχὸς τοῦ, τέτοιο μασκαρα-
ληκι κούπαθα οὔτε στὸν ὕπνο μου δὲ θὰ τὸ πί-
στευα. Ἔγω χάσει τὴν ἡσυχία μου μαυτῆνε. Μὰ
γιατὶ δὲν τὴ διώχνω; Νὰ τῆς πῶ: Κορίτσι μου,
ἐγὼ δὲν ἤρθα σὲ σένα, ἐσὺ ἤρθες, ἐγὼ ἤμουνα ἡσυ-
χὸς καὶ τώρα μου μπῆκε ὁ διάλογος μέσα μου.

Μὴ πᾶς κι' εἶμαι ἀρρωστος; Αὐριο θὰ πᾶω στὸ
γιατρό νὰ με ἰδεῖ. Μαυτῆς τίς σκέψεις ὁ Τράμπκλας
ἰστροφογύριζε στὸ στρώμα του σὰν ἀρνὶ στὴν σου-
βλα. Καὶ σκεφτότανε πάλι—Μωρὲ, μὴ πᾶς καὶ μου-
κανε μάγια; Ἀλλοιῶς δὲν ἔζηγιάται αὐτὴ ἡ κατὰ-
στάση, νὰ μὴ μπόρῶ νὰ θέλω ἐκεῖνο ποῦ θέλω.

— Αὐριο, αὐριο, Τράμπκαλα, ἀγριάνθρωπε, δὲν
εἶσαι Τράμπκλας ἂν δὲν τὴ διώξεις. Τῆλογο χλυμνη-
τρῶσε. Νὰί, νὰί, τοῦλεγε ὁ Τράμπκαλας, αὐριο τὴν
ὀτρύνω ἀπὸ καὶ ποῦρθε καὶ μαυτῆ τὴν ἀπόφαση ἀ-
ποκοιμιστότανε τὰ ξημερώματα.

Μὰ σὰν ἐρχότανε ἡ Γαρουφαλιά μὲς τὸ βραδά-
κι, γελαστή καὶ δροσερὴ, καὶ ἔτρεχε νὰ φιλήσει
πρῶτα τῆλογο καὶ ἔπειτα τὸν ἀγριάνθρωπὸ τῆς, καθὼς
τὸν ἔλεγε, ὁ Τράμπκλας λησμονοῦσε τὴν ἀπόρρη-
τόν του. Καθότανε ἡ Γαρουφαλιά κοντὰ του ἐπάνου στὸν
ἀναποδογυρισμένον μαστέλλο, τὸν γλυκιπεύραζε μὲ
τίς παραξενιές του καὶ ὁ Τράμπκλας ποῦ δὲν εἶ-
τανε καὶ ἀνθρωποφάγος χαιρότανε, τίς εἶδνε κά-
μιὰ σκόντια καὶ κάμιὰ τσουχερὴ παλαμιά στὴν
ἀφράτη κλάτη τῆς σὰν πῶς ἐχαίδευε τῆλογο καὶ
σὰν ἔφρουγε ἀρχίναγε τὰ ἴδια, σκοτοῦρα, ἀγρύπνια,
σκέψη καὶ τὴν ἴδια ἀπόφαση—Θὰ τὴ διώξω.

Ἐνα βράδυ ἡ Γαρουφαλιά ἤρθε κατὰ τὴ συ-
θεια νὰ βρεῖ τὸν Τράμπκαλα καὶ μόλις μπῆκε ἀρχί-
νησε τὰ κλάμματα. Ὁ Τράμπκλας δὲν εἶχε δεῖ
ποτέ τοῦ γυναικῆ νὰ κλαίει καὶ τᾶχασε, δὲν ἤξερε
τί νὰ τῆς κάμει. Ἐπῆγε κοντὰ τῆς καὶ τῆς χαί-
δεψε τὸ μάγουλο, εἶτανε ἡ πρώτη φορὰ ποῦ ἐφῆρθηκε
τρυφερὰ μαζὺ τῆς. Καθίσανε ἕνας κοντὰ στὸν ἄλ-
λον καὶ τότες ἡ Γαρουφαλιά ἀρχίναγε νὰ τοῦ λέει
τὰ βᾶσανά τῆς, τὸ τί τραβοῦσε μὲ τᾶφεντικά, μὲ
τίς παραξενιές τῆς κυρᾶς καὶ μὲ τίς κρυφτοσιμιπῆς
τοῦ κυρίου σὰν τὴν εὑρίσκε μονάχη στὴν κουζίνα.
Ὁ Τράμπκλας τὴν ἄκουγε μὲ τὴ προσοχή—Καὶ
δὲ τὸν ζεματᾶς μὲ τὸ θερμὸ; τῆς εἶπε.

Ἐπειτα εἶχε καὶ ἄλλα βᾶσανα, ὁ πατέρας τῆς
ἤθελε ναι καὶ σώνει νὰ τῆς πάρει τοὺς μιστοῦς τῆς
ποῦχε στὴν Τράπεζα—Γιατὶ σέκαμα, τῆς ἔλεγε,

γιατὶ εἶχω παιδί μου, γιὰ νὰ με βοηθᾶς, ἐσὺ εἶσαι
τὸ ἀντιστήλι μου. Ἡ μάνα τῆς γιὰ γυναικῆ εἶχε
φύγει μὲνα λοχία τοῦ πυροβολικοῦ κι' ἀφτῆ τῆνε
φοβέριζε γιὰ νὰ τῆς πάρει παραδες. Δὲν τῆς ἔμενε
παρὰ μιὰ γριά θειά ποῦ τὴν ἀγαποῦσε, μιὰ γυναικῆ
πολύ καθὼς πρέπει, καθὼς ἔλεγε ἡ Γαρουφαλιά, ποῦ
διάβαζε ἕνα σωρὸ μυθιστορήματα.

—Τώρα, τοῦπε, ἐγὼ εἶμαι καθόλη ἔτοιμη, τὰσπρό-
ρουχά μου τᾶραψα, ἔχω πέντε χιλιάδες στὴν τρά-
πεζα καὶ σάγαπῶ περισσότερο ἀπὸ τὰ μάτια μου,
τόπα καὶ στὴ θειά μου κι' ἀφτῆ εἶναι σύμφωνη. Ἐγὼ
δὲ θὰ σοῦ πῶ πιά τίποτε, νὰ μὴ νομίζεις ποῦ θέλω
νὰ σὲ πᾶρω μὲ τὸ σταυρό. Ὁ Τράμπκλας δὲν εἶχε
καμιὰ ἱστορία νὰ τῆς διηγηθῆι μὰ τὴν ἀγαποῦσε.

Τᾶφεντικά τῆς Γαρουφαλιάς θᾶλειπαν στὴν
ἐξοχὴ δυὸ μέρες καὶ ἡ Γαρουφαλιά δὲν ἔφρουγε, κου-
βεντιάζανε μὲ τὸν Τράμπκαλα στὸ πατάρι ὡς τὰ
ξημερώματα.

Πρὶν κλορίζει φίλησε τὸν Τράμπκαλα ποῦ καὶ
ἀφτὸς τὴν φίλησε καὶ ἔφρουγε.

Μιὰ χαρὰ μεγάλη εἶχε ὁ Τράμπκλας, ἐβούτηζε
τὸ κεφάλι του μὲς τὸ μαστέλλο, ἔβγαλε τῆλογο δί-
χως φωνές τᾶξεψε καὶ πῆρε δρόμο δίχως τράκες, δὲν
ἔλειψε ὁμῶς ἡ πομπὴ τῶν παιδιῶν τῆς γειτονιάς.

Εἶχε νὰ κάμει ἕνα μακρυνὸ ἀγὸι στὴν ἐξοχὴ κι'
ὄλο τὸ δρόμο συλλογιζότανε τὴν ἀγάπη του. Στὸ
γυρισμὸ ἀφροῦ ἤπια κᾶνα ποτηράκι κρασί τοῦρθε πάλι
τὸ κέφι, ἀρχισε τὸ τραγοῦδι στὸ δρόμο, τράκες,
φωνές κι' ἔφρουγε σὰ σιδερόδρομος. Σὰν μπῆκε στὴ
χώρα σὰ σύφουνας, ὁ κόσμος ἐτρόμαξε καὶ ἕνας ἐπά-
νου στὸν ἄλλον ἔτρηθόντουσαν στὸ πεζοδρόμι νὰ
σωθοῦνε ἀπὸ βέβαιο θάνατο.

Σὰ ζῦγωνε κοντὰ στὸ σπίτι τῆς κοπέλλας, ἐσ-
φουζε περισσότερο τὰ γκέμια καὶ τῆλογο μὲ πορσότερη
ὀρμη ἔτρεχε τώρα. Ἡ Γαρουφαλιά ἄκουσε ἀπὸ μα-
κρὺά τίς κάμιτσιές καὶ τὴ φωνὴ τοῦ Τράμπκαλα.

—Βάρδα αἰ! Βάρδα! καὶ βγήκε ἡ μισὴ ἀπὸ
τὸ παραθύρι τῆς κουζίνας νὰ τὸν κάμκρῶσει. Ὁ
Τράμπκλας τὴν εἶδε καὶ τὰ μάτια του ἔβγαζαν
φωτιές.

Μὰ γιὰ κακὴ του τύχη μπροστὰ του στὸ δρόμο
εἶδε ἕνα θεόρατο πάτερο ποῦ τοῦφραζε τὸ διάβα-
ἂν εἶτανε στὴ καλὴ του θὰ σταματοῦσε μὰ βλέπει
ἀπὸ κοντὰ τὴν Γαρουφαλιά τοῦ χαμογελοῦσε καὶ τὸ
πάτερο τοῦ φάνηκε, σὰν ἄχερο, μὰ καὶ βουδὸ νῆτανε
θὰ τὸ περνοῦσε πάντα λᾶρτρα. Τραβάει λοιπὸν νὰ
τὸ περάσει μὰ ἕνα δυνατὸ κρᾶκ ἀκούστηκε, οἱ δυὸ

μπροστινὲς ρόδες τᾶμαξιτοῦ ἰσκάσανε καὶ ὁ Τράμ-
παμα βρέθηκε φερδὸς πλατὺς στὴ μέση τοῦ δρόμου.

Ἐσηκώθηκε κακῶς ἔχοντας, ἐμάζεψε τὰ κομ-
μάτια ἀπὸ τίς ρόδες, τᾶβαλε μὲς τᾶμαξι, ἔρριξε
μιὰ ματιὰ στὸ πάτερο ποῦχε μείνει ἀσάλεφτο—Ἄ-
φιλότιμο, τοῦπε, καὶ ἀνέβηκε στὴ σέρπα ἀφροῦ τοῦ
δῶσανε χέρι νὰ λευτερώσει τὸ δρόμο καὶ σέρνοντάς
ἐτραβῆζε κατὰ τὸ σταῦλο. Τᾶφεντικό του τὸν πε-
ρίμενε καὶ τὰ παιχνιδιά τῆς γειτονιάς συνηθισμένα νὰ
περιμένουν κάθε βράδυ τὸν Τράμπκαλα εἶχαν πάει
στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου νὰ τὸν ἀνταμώσουν. Ἐρχό-
τανε λοιπὸν ὁ Τράμπκλας σέρνοντάς μ' ἑτάμαξι ποῦ
γύριζε μονάχη στὶς πισινὲς ρόδες κι' ἔκανε ἕνα
κρότο σὰ νᾶσερναν χίλιους ἄδειους τενεκέδες καὶ
οἱ φωνές τῶν παιδιῶν καὶ τὰ γιοῦχα συμπληρώνανε
αὐτὴ τὴ μουσική.

Ὁ Τράμπκαλας ζαρωμένος ἀπάνου στὴ σέρπα
σὰ βρεγμένος γάτος δὲν ἔλεγε λέξη.

Σὰν ἔφτασε μπροστὰ στὸ σταῦλο τᾶφεντικό του
κίτρινος ἀπὸ τὸ θυμὸ του ἀρπαξε τὸν Τράμπκαλα ἀπὸ
τὸ λαϊμὸ, μὰ κείνος μὲ μιὰ δυνατὴ τιναξιά ἐγλύ-
τωσε τὰ χέρια του καὶ τόκοψε λάσπη.

Ἡ Γαρουφαλιά λυπήθηκε γιὰ τὸ πάθημα τοῦ
Τράμπκαλα καὶ τὸν ἀγαποῦσε πάντα περισσότερο. Πῆγε
στὴ θειά τῆς καὶ τὴν παρεκάλεσε νὰ πάει νὰ τὸν
ἀνταμώσει καὶ νὰ τελειώσει τὸ γάμο.

Ἡ πρώτη Κυριακὴ τῆς ἀποκριᾶς εἶτανε ἡ μέρα
ποῦ θὰ γενότανε ὁ γάμος στὸ σπίτι τῆς θειάς. Τὸ
καινούριο ἀμάξι εἶτανε ἔτοιμο καὶ εἶχε ἀγοράσει στὴ
δημοπρασία τῆλογο τὸ ἀγαπημένο του, γιὰτὶ τὸ
παλιὸ του ἀφεντικό ἔφτωγηνε καὶ κάτω ἀπὸ τὸ
σπίτι ἔκαμε τὸ σταῦλο.

Ἦρθε ἡ μέρα τοῦ γάμου, ὁ Τράμπκλας στά
ὀλόμαυρα ντιμένος καθόμανε στὸν καναπέ μὲ τὴ Γα-
ρουφαλιά καὶ φαίνόντουσαν σὰ βραχιλιάς καὶ βασι-
λισσα καθὼς ἔλεγε ἡ γραμματισμένη θειά, ποῦ κα-
θότανε κοντὰ τους κι' ἐκλαιγε ἢ ἀπὸ χαρὰ ἢ γιὰτὶ
θυμότανε τὰ δικά τῆς.

Ἡ θειά τῆς νύφης ποῦ εἶτανε πῶς εἶπαμε γυ-
ναῖκα γραμματισμένη κι' εἶχε διαβάσει πολλὰ Γκλ-
λικὰ μυθιστορήματα, εἶχε μάθει τὸν Τράμπκαλα λί-
γες μέρες πρὶν πῶς ἔπρεπε νὰ φερθεῖ καὶ τί νὰ λέει
στοὺς καλεσμένους.

Κατὶ λέξεις καὶ καὶ κατὶ τσολίμια ποῦ ὁ Τράμ-
παλας οὔτε τᾶνωθε οὔτε τᾶρίσανε, μὰ ἡ θειά τοῦπε

Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Δὲν εἶναι στὸ χέρι μου...
Η ΜΕΛΑΧΙΩ.—Εἶσαι ἀλαφρόμυαλη καὶ μοιά-
ζεις τὴ γενιά τοῦ πατέρα σου. Ὅταν τὸν ἰσπεφα-
νώθηκα, ἡ μάνα του ἔπεσε σὲ μιὰ σκασίλα φοβερὴ
καὶ τὰ τῆναξε χτυκιασμένη, μέσα σ' ἕνα χρόνο.
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Κι ὁ πατέρας;...
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Ὁ πατέρας δὲ μίλησε, μὰ
κιτρίναζε κάποτε, σὰ στέκονταν μπροστὰ μου. Τὸ
στοχάστηκα πρὸ μετάνοιωσε.
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Ὁ βραχιολικός...
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Κι ἀπὸ τότες ἔπεσε στὴ δου-
λιά πιστὸς σὰ σκυλί. Κι ὄλο στὰ χωριά τριγύρω σὰ
νὰ μὴν εἶναι χωράφια ἐδῶ... Λές πῶς κοιμάται...
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Καὶ ἡ μοῖρα μου ποῦ τὸν
χτύπησε κατακέφαλα...
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—«Θὰ διορθωθεῖ», μουρμουρίζε
τὴ νύχτα ποῦ τόμαθε.
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Πέρασαν τόσα φεγγάρια τώρα.
Κι ἀφτὸς καλὰ χάλεβε στὴν ἀρχὴ νὰ με πάρει γυ-
ναῖκα του. Γιατὶ νὰ μὴν τὸν θελήσει ὁ πατέρας;
Ἐκλεισε τὰ μάτια του, σὰν τόμαθε, καὶ πίσωμωσε
σὰν παλαβωμένος.
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Ἐνας ἀρκουδιάρης δὲ θὰ πα-
τοῦσε μὲς στὸ σπίτι του. Μ' ὄλον τὸν ξεπεσμό του

φύλαγε καὶ τὸ φιλότιμο εἶναι ἡ φύτρα του τίτια.
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Καὶ δὲ μέκοψε στὸ κατώφλιο
ποῦ φοβέριζε...
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Δὲν εἶτανε γιὰ νὰ σταθεῖ ἐδῶ
κατόπι κι ὁ ἄλλος θὰ γελοῦσε...
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Οὔτε μέδιωξε...
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Κράτουσες ἀπὸ τὸ ζουνάρι
του καὶ δὲν ἤθελε νὰκούσει νὰ πετροβολιέται μὲς
στοὺς δρόμους τὸ σπλάχνο του καὶ νὰ πομπάβεται
τὸνομά του. Εἶτανε σὰ νὰ λυπόνταν τὸν ἑαφτό του...
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Καλήτερος νὰ μέδωνε τότες καὶ
νὰ μὴν τὸν ἀγρίεβε τόσο παραξένα.
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Τώρα πιά...
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Τι με φυλάγει τώρα;...
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Σὰ γεννηθεῖ μεθᾶρρο κ' ἕνα
ἄλλο...
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Θὰ χωνέψω καὶ θὰ σβύσω κά-
του ἀπὸ τὴν ἀνταρσιασμένη του ματιὰ...
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Κανένας δὲν καταδέχεται νὰ
σὲ κοτᾶξει τίμια τώρα...
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Τι θᾶπογένο;... Οἱ μέρες μου
μετρημένες εἶναι... Κι τᾶφταιγο παιδί μου ποῦ
θᾶχω διπλὸ τὸ κρῆμα...
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Τὸ γραφτό σου, καημένη δυ-

χατέρω... Τὸ συλλογιόματι κι ἀνατριχιάζω σὰν κο-
λασμένη... Τρόπο δὲ βρήσκω γιὰ τὴν ὄρα κείνη...
Εἶναι καὶ μαθημένο στὸ χωριό... Κι ὁ πατέρας δὲν
τὸ θέλει...
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Εἶμαι χαμένη... Εἶμαι χαμέ-
νῃ κι ἄσπρον οὐρανὸ δὲν μπορῶν ἀγναντέψω... Μὲς στὴ
γῆς θὰ μῶ...
Η ΜΕΛΑΧΡΩ.—Κι ἀφτὸ; γι' ἀφτὸ μονάχα
σᾶχει τώρα μὲς στὴ ζαλαμάρα του τὴν τρηνή. Δὲν τὸ
νοιώθεις;
Η ΖΥΓΟΥΛΑ.—Ἄχ! Νὰ ξαναρχίσω πάλι
δὲν εἶναι βολετό. Μοῦ λείπουν τὰ κράτητα. Δὲν
εἶναι χωράφι ὁ ἀνθρωπος νὰ μεταγίνεται. Πέρασε ἡ
χαρὰ μου καὶ πάει, μιννούλα μου!

[κρῶθει τὸ πρόσωπο μὲς σ' ἕν ποδιὰ καὶ
παρᾶπονιέται ἀπαρηγόρητα],

(Στᾶλλο φύλλο τελιώνει)